

KLIMAKRISEN I ET POSTKOLONIALT PERSPEKTIV

Et projekt om dobbeltulighed i det Globale Syd

Antal tegn: 100690

Gruppenummer: V2225033055

Af: Anna Stella Buur Rasmussen (71512)

Kjerstine Fyrisdal Nordentoft (70656)

& Søren Holten Vestergaard (71642)

Abstract

The aim of this project is to examine how the relationship between the climate crisis and a postcolonial world is portrayed in the novel *The Hungry Tide* (2004) and how such a 'double inequality' affects the characters' life in Sundarban, India.

Using postcolonial theories about violence and climate change from Frantz Fanon, Rob Nixon and Justyna Poray-Wybranowska, we analyze Amitav Ghosh's novel *The Hungry Tide* in order to gain an insight into an everyday life that is dominated by inequality, physical and structural oppression and climate catastrophes.

The analysis demonstrates that the characters are positioned in *the zone of non-being* and affected by climate change as a *slow violence* and therefore are victims of a double inequality.

Finally, we discuss questions about representation and writer-activism and whether the voices of the people in the Global South are being heard. Furthermore, we discuss our own use of the terms and definitions of the Global North and the Global South.

KAPITEL 1 - <i>Indledning</i>	3
PROBLEMFELT	3
Fiktionens rolle.....	4
Amitav Ghosh som forfatter og romanen <i>The Hungry Tide</i>	5
Vores videnskabsteoretiske tilgang til feltet	6
PROBLEMFOMULERING	6
KAPITEL 2 – <i>Rammesætning</i>	7
VIDENSKABSTEORI.....	7
Frantz Fanon – Postcolonialism & Colonial Violence.....	7
Rob Nixon – Environmental Humanities & Slow Violence	11
KONTEKSTUALISERING.....	15
KAPITEL 3 – <i>Undersøgelsen</i>	19
METODISKE OVERVEJELSER.....	19
Arbejdsprocessen med romanen.....	19
Vores forståelse af det Globale Nord og det Globale Syd	20
ANALYSE	21
Tema 1: Mødet mellem forskellige verdenssyn	23
Tema 2: Naturbevarelse og dyrebeskyttelse for hvem?	30
Tema 3: Strukturelt voldelige dynamikker.....	37
DISKUSSION	40
KONKLUSION.....	43
Litteraturliste	45

KAPITEL 1 - *Indledning*

PROBLEMFELT

Vi lever i en verden af ulighed. En ulighed som er stadig stigende og synes selvforstærkende. Uligheder, som hænger sammen, men som ikke kobles sammen i mediers nyhedsdækning og ‘breaking news’. Mange privilegerede mennesker lever med lukkede øjne som del af et krisefornægtende system, mens de mest udsatte rammes af cykloner, hedeølger og oversvømmelser, som forøger den i forvejen dominerende ulighed.

Vi er alle tre meget optaget af spørgsmål angående klimakrisen. Gennem medier og lignende er det længe blevet gjort klart for os, at krisen har afgørende konsekvenser: Hvis temperaturerne stiger bare 2 grader, vil havene stige mindst seks meter, hvilket vil betyde at mange kystbyer verden rundt vil udslettes, og have konsekvenser for millioner af mennesker (Poray-Wybranowska, 2022).

Disse konsekvenser synes umiddelbart meget konkrete. Men selvom de fleste i det Globale Nord kender til disse fakta, har vi stadig en manglende evne til at begribe omfanget og alvoren af krisen, hvilket også resulterer i, at vi ikke handler (Ibid.). Flere argumenterer for, at ‘naturligheden’ skal tages ud af ‘naturkatastrofer’, da det er en menneskeligt udviklet problematik, hvor de sociale og økonomiske uligheder, som vi i forvejen ser rundt omkring i verden, nødvendigvis må medregnes (DeLoughrey; Didur; Carrigan, 2015).

Netop denne form for ‘dobbeltulighed’ er vi særligt interesserede i: Klimaforandringer og naturkatastrofer synes at øge fattigdom og forværre en i forvejen katastrofeudsat position – ofte i lande, som i ikke lige så høj grad har bidraget til skaden i form af den globale opvarmning, men alligevel nu står alene tilbage med ‘bøden’. Men det er også interessant i forhold til hvordan globale såvel som lokale magtstrukturer fastholder og reproducerer denne ulighed. Dette krydsningsfelt mellem klimakatastrofer og kolonialismens fortid og samtid synes for os at være to sider af samme sag, jo mere vi dykker ned i det.

Dette blev eksempelvis tydeligt i Pakistan i august 2022: Først blev landet ramt af en voldsom hedeølge, hvorefter ekstreme oversvømmelser førte til en national krisetilstand, hvor estimeret 33 millioner mennesker berørtes¹. Efterfølgende så vi ved COP27, at Pakistan, med

¹ <https://nyheder.tv2.dk/udland/2022-08-26-ekstrem-oversvommelse-i-pakistan-har-ramt-33-millioner>

klimaminister Sherry Rehman i front, italesatte hvordan klimadystopien allerede er her, og sammen med andre klimasårbare lande i det Globale Syd krævede klimabistand i form af en ‘Loss and Damage fund’². Sydasien er nemlig særligt sårbar overfor klimaforandringer og står oftest alene med regningen. Mellem 1990 og 2008 blev omtrent 750 mio. mennesker i Sydasien ramt af naturkatastrofer, som førte til omkring 230.000 dødsfald (Poray-Wybranowska, 2022). Og klimaforandringer vil kun forværre disse hændelser og dermed have en skadelig effekt på Sydasiens i forvejen udsatte økonomi (Ibid.).

Der er altså brug for redskaber til at privilegerede mennesker i det Globale Nord, som lever langt væk fra en hverdag med katastrofer, bedre kan forestille sig og relatere sig til andre virkeligheder end deres egne:

Fiktionens rolle

Selvom der er meget konkrete fakta på klimakrisens konsekvenser, og de fleste mennesker i det Globale Nord kender til disse, er det ofte svært egentligt at begribe omfanget og konsekvenserne. Justyna Poray-Wybranowska, som er PhD i “English & World Literature” fra York University med et speciale i bl.a. environmental humanities og postcolonial studies, argumenterer for, at klimakrisen også må forstås som en krise i vores forestillingsevne: *“Climate change experts and environmental humanists alike agree that the climate crisis is, at its core, a crisis of the imagination”* (Poray-Wybranowska, 2022: 1). Hertil argumenterer hun for, at vores forestillingsevne er formet af fiktion, og at fiktionen dermed er yderst essentiel for vores evne til at begribe andre virkeligheder. Mennesker reagerer ifølge Poray-Wybranowska ikke på klimakrisens omkostninger, bl.a. fordi fiktionen ikke i stort nok omfang repræsenterer andres naturkatastrofeprægede hverdagsvirkeligheder. Fiktion spiller altså ifølge Poray-Wybranowska en rigtig stor rolle i udvidelsen af folks verdenssyn, og kan altså på den måde være med til at skabe opmærksomhed omkring ulighedsproblematikker, som ellers ofte ignoreres eller ikke kan begribes:

“[...] fiction is an excellent medium for bringing attention to issues that we would prefer to ignore, or for tackling issues that seem so abstract or complex that they evade our imaginative capacities. If climate change is to be dealt with effectively,

² <https://www.theguardian.com/environment/2022/nov/20/loss-and-damage-pakistan-flooding-climate-justice-cop27>

its popular perception must first be addressed at the level of imagination.”
(Poray-Wybranowska, 2022: 12).

Dette synes vi fra starten var en meget interessant pointe, som åbnede nye muligheder for vores arbejde og interessen i den dobbeltulighed, som vi synes at se i krydsningsfeltet mellem klimakatastrofer og kolonialisme. Derfor undersøgte vi hvordan forskellige romaner behandlede dette felt, så vi kunne arbejde med feltet på mere akademisk vis. Vi fik i den forbindelse anbefalet romanen *The Hungry Tide* af Amitav Ghosh. Vi har læst romanen på dansk (oversat: Tidevandslandet), men valgt at bruge originaltitlen i projektet, da vi mener, at den er mere rammende for romanens handlingsforløb, idet den refererer til det altædende tidevand, som gnaver sig vej gennem Sundarban (området som romanen udspiller sig i), og dermed illustrerer den vold, som området er udsat for.

Amitav Ghosh som forfatter og romanen *The Hungry Tide*

Amitav Ghosh (1956) er en indisk romanforfatter og litteraturkritiker fra Kolkata, som i dag bor i New York, hvor han arbejder og udgiver gennem Havard University. Arbejdet, der går forud for Ghoshs værker, bærer præg af en betydelig baggrundsviden om feltet, hvilket vil blive udfoldet i afsnittet ‘Kontekstualisering’. Her skal det blot nævnes, at Ghosh herigennem lykkes med at skabe en fortælling, der på en og samme tid inviterer os ind i et forestillet univers og præsenterer os for en fortælling i en faktisk samtid. Dette kan dermed bidrage til at udfordre læserens fastfrosne idéer og forståelser om samtidens tilstand eller mangel på samme.

Ghoshs roman *The Hungry Tide*, tilbyder altså en udvidelse af vores opfattelse af klimakrisens og kolonialismens påvirkninger og konsekvenser for et hverdagsliv, der kan synes at være utrolig langt væk fra vores eget i det Globale Nord. Ghosh forklarer samtidig, at klimaforandringer stort set er fraværende i nutidig fiktion, fordi de radikale klimaændringer, såsom cykloner og oversvømmelser, fremstår for usandsynlige til at forstås som en del af hverdagsfortællinger (Ghosh i: Poray-Wybranowska). Men netop derfor bør fiktionen begynde at inkorporere klimaforandringer, da skønlitteraturen derigennem kan bidrage til et fantasiskifte: Læsere vil nemlig kunne udforske forskellige virkelighedsforståelser og oplevelser, uden at ‘risikere’ for meget, da de er i hjemmets trygge omgivelser (Ibid.).

Vores videnskabsteoretiske tilgang til feltet

Vi har overordnet set en postkolonial tilgang til feltet, og er interesserede i hvordan voldsbegreber kan bruges til at analysere feltets uligheder. Derfor har vi valgt at trække på Frantz Fanons voldsbegreb og begreb om *zone of being/non-being*. Fanon anses for at være en af de grundlæggende tænkere inden for det postkoloniale teoretiske felt, og derfor vil vi også starte med at inddrage disse begreber. Herefter vil vi se på Rob Nixons begreb om *slow violence*, som også omhandler vold, men ikke kun i et postkolonialt perspektiv. Nixon og begrebet *slow violence* skriver sig nemlig ind i den videnskabsteoretiske retning 'Environmental Humanities', som i denne sammenhæng trækker på postkoloniale tankegange, men trækker det ind i et økologisk perspektiv. Vi vil bruge dette til at tale om klimaforandringernes konsekvenser, også når de ikke manifesterer sig som en række ekstraordinære begivenheder, men i stedet som noget der kan synes usynligt og gradvist tiltagende over tid.

Derudover trækker vi på forståelser af fiktionens potentiale i samspillet mellem økologiske og postkoloniale perspektiver, hvortil vi vil inddrage førnævnte Justyna Poray-Wybranowska. Hun skriver sig bl.a. ind i feltet 'Ecocriticism', der netop har blik for hvordan fiktionens dramatiseringer af store begivenheder kan bidrage til at sige noget om menneskers væren i klimakrisen (Ibid.).

Disse indledende overvejelser og beskrivelser af vores tilgang til feltet, vil vi nu forsøge at konkretisere yderligere gennem vores problemformulering og arbejds spørgsmål:

PROBLEMFORMULERING

Hvordan portrætteres forholdet mellem klimakrisen og en postkolonial verdensorden i romanen The Hungry Tide, og hvordan påvirker en sådan dobbeltulighed livet i Sundarban?

Følgende problemstillinger vil fungere som arbejds spørgsmål for os igennem projektet:

- Hvilke forskellige verdenssyn præsenteres gennem romanens karakterer, og hvilke magtdynamikker viser sig i mødet mellem disse?

- Hvilke dilemmaer synes romanen at optegne i forbindelse med naturbevarelse og dyrebeskyttelse i Sundarban, og hvordan er det et udtryk for magtstrukturer, der optegner et globalt Nord og Syd?
- Hvordan kan romanen bidrage til en forståelse af sammenhængen mellem klimakatastrofer i Sundarban og globale postkoloniale strukturer?

KAPITEL 2 – *Rammesætning*

VIDENSKABSTEORI

Frantz Fanon – Postcolonialism & Colonial Violence

Frantz Omar Fanon (1925-1961) var en fransk vestindisk politisk tænkere og psykiater, som har lagt mange grundsten til det, som vi i dag kender som postkoloniale studier. Postkolonialisme undersøger overordnet set kolonialismens indvirken og kulturelle arv, og har som felt et vidtrækkende politisk formål, nemlig dét at rekonstruere vestlige vidensformationer og skabe en forandring ved at stille sig kritisk overfor verdens magtstrukturer og normer. Undersøgelser indenfor det postkoloniale har derfor for øje at tegne forbindelser mellem forskellige kulturer, steder og økosystemer på tværs af store tidsmæssige og rumlige skalaer (Poray-Wybranowska, 2022).

Kolonialisme og vold

Udover det overordnede postkoloniale fokus, som Fanons teori bygger på, er vold et centralt aspekt af Fanons teoretisering. Ifølge ham skal kolonialismen fremfor alt forstås som voldelig:

”[C]olonialism is not a thinking machine, nor a body endowed with reasoning faculties. It is violence in its natural state, and it will only yield when confronted with greater violence.” (Fanon, 1963: 61).

Fanon refererer til de mange millioner af koloniserede subjekter, som argumentation for kolonialismens voldelige væsen. Dermed er det fysiske aspekt af vold en stor del af Fanons

konceptualisering af begrebet. Han anerkender især mod-voldens potentiale, da dette kan samle en koloniseret nation og hjælpe de koloniserede subjekter med at genfinde en selvrespekt (Fanon, 1963). Dog er det vigtigt at pointere, at Fanon forstår vold, og dertil den anti-koloniale vold, mest af alt som en selvfølgelighed, en uundgåelig respons (Ibid.).

Dog har fænomenet en dobbeltbetydning for Fanon. Vold skal nemlig ikke kun forstås som den fysiske vold, men også som en strukturel vold, hvilket bidrager til en forståelse af, hvordan det koloniserede subjekt ikke kun oplever kolonialismen på sin krop, men også på sin kultur og på sin psyke. Disse voldsaspekter er selvfølgelig sammenhængende: Den strukturelle vold sker oftest uden det fysiske element, mens de fysiske voldshandlinger altid er et udtryk for strukturel vold.

Zonebegrebet – at være eller ikke at være

I dette afsnit vil vi se nærmere på denne strukturelle koloniale vold, som overordnet set bygger på eurocentrisme og dertilhørende idealiseringer af europæiske værdier og ideologi. Det er netop ud fra dette perspektiv, at Fanons zonebegreb tilbyder interessante analytiske værktøjer.

Det absolutte værende

Europa har igennem tiden udviklet et syn på sine egne værdier som værende ultimative og universelt gode. Dette har medført, at Europa ofte har en tilgang til og et syn på andre kulturer og folk som uciviliserede og mindre værd, da deres væremåder afviger fra den europæiske model. Dette beskrives ofte som en eurocentrisk forståelsesmatrix, hvor Europa ses som idealet andre skal følge og stræbe efter, hvilket medfører, at andre menneskers væremåder ikke accepteres som måder at være menneske på - med andre ord afskriver eurocentrismen andres menneskelighed:

”Europe sought to become ontological; it sought to become what dialecticians call ‘Absolute Being.’ Such Being stood in the way of human being or a human way of being.” (Gordon, 2015: 19).

Ud fra denne idé er imperialismens projekt forankret: Hvis Europa er det absolutte værende, må det være ‘meningen’ og Europas ‘ansvar’, at kontrollere verden og ‘hjælpe’ dem, der befinder sig på et ‘lavere udviklingstrin’, med at komme på ‘rette vej’ mod europæiske

tilstande, da de ikke ‘kan selv’. Dette beskrives oftest som the ‘The White Man’s Burden’³, hvilket fortæller os, at den europæiske verdensorden er racialiseret.

Dehumanisering - en hierarkiseringspraksis

Fanon beskriver endvidere hvordan den hvide europæer, ud fra sin egen eurocentriske forståelse af værdier, gør sig til dommer over de sorte indfødte og ikke-europæere. Den hvide europæer anskuer, ifølge Fanon, disse som værende uden etik, moral og skønhed:

“The native is declared insensible to ethics; he represents not only the absence of values, but also the negation of values. He is, let us dare to admit, the enemy of values, and in this sense he is the absolute evil.” (Fanon, 1963: 41).

Den hvide europæer og den sorte indfødte anses altså i et eurocentrisk perspektiv for at være modsætninger, hvor hvide repræsenterer ‘det gode’, etiske og civiliserede, og sorte positioneres som ‘det onde’, uetiske og uciviliserede⁴. Det er altså gennem en omvendt positionering, at kategorierne bliver gensidigt til: De indfødte blev altså af kolonialister dehumaniseret og kategoriseret som laverestående - de indfødte blev sågar sidestillet og sammenlignet med dyr – netop for at statuere deres egen overlegenhed og dertil retfærdiggøre det koloniale projekt (Fanon, 1963).

Fanon argumenterer hertil for, at dette er en konstruktion lavet af den hvide europæer, som er i besiddelse af definitionsmagten, grundet dennes økonomiske og fysiske styrke. Igennem denne konstruktion, hvor sorte indfødte sidestilles med dyr og positioneres som ‘væsner’ uden etik og moral, bliver de frataget deres menneskelighed og deres væren, ja sågar deres eksistens. Det er her, at Fanons zone-begreb bliver et værktøj til at forstå disse konstruktioner og positioneringer, som en konsekvens af eurocentriske magtstrukturer:

”So blacks find themselves, Fanon announces at the outset, not structurally regarded as human beings. They are problematic beings, locked in what he calls “a zone of nonbeing.” What blacks want is not to be problematic beings; they

³ Et digt af Rudyard Kipling. Titlen bruges dog ofte til at referere til imperialistiske projekter som værende civiliserende missioner, og på den måde retfærdiggøre projekterne (Wikipedia).
https://en.wikipedia.org/wiki/The_White_Man%27s_Burden

⁴ Denne positioneringspraksis forstås bedst igennem Edward Saids begreb ‘orientalisme’: En diskursiv praksis, der beskriver hvordan Europa og det Globale Nord positionerer ‘Østen’ og det Globale Syd som ringere varianter – en ‘andethed’ – af det ultimative og universelt gode Europa. Her må Europa både forstås som konstituerende for denne ‘andethed’, men samtidig konstitueret af selvsamme, da Europas selvforståelse er konstrueret som modstilling til ‘det andet’.

want to escape from that zone. They want to be human in the face of a structure that denies their humanity.” (Gordon, 2015: 22).

The zone of non-being kan hertil anskues på to måder. På den ene side kan zonen forstås som et limbo, hvor den sorte placeres og positioneres under hvide, men over førnævnte ‘væsner’, hvis handlerum og eksistensgrundlag er værre. På den anden side kan zonen forstås som det absolutte fravær af eksistens, som den sorte indfødte placeres i (Gordon, 2015). Gennem koloniale strukturer lærer den sorte indfødte altså, at denne skal indlære de hvide væremåder og agere herefter, for at kunne retfærdiggøre sin egen eksistens og menneskelighed - både overfor den hvide koloniherre, men også overfor sig selv. Altså kan man med begrebet *the zone of non-being* identificere magtstrukturer, herunder hvem der er i besiddelse af definitionsmagten og hvem der undertrykkes af denne.

Kapitalismens tvang og reproducerende kræfter

Et andet aspekt af den postkoloniale kritik, som Fanon uddyber gennem sin tekst, er et kritisk blik på det førende økonomiske system i det moderne Vesten – kapitalismen.

”For in a very concrete way Europe has stuffed herself inordinately with the gold and raw materials of the colonial countries [...]. The wealth which smothers [Europa] is that which was stolen from the underdeveloped peoples.” (Fanon, 1963: 102).

Som det beskrives i ovenstående citat, har ressourcetilgængelighed og kapitalakkumulation været en betydelig drivkraft for den europæiske koloniale rovdraft, der er blevet ført mod det koloniserede regioner, og det Globale Syd som helhed. Volden som Europa førhen har udført ved at stjæle ressourcer fra de koloniserede regioner, påvirker i høj grad landene i dag. De kapitalistiske dynamikker virker dertil selvforstærkende, hvilket kun vækster Europas formue yderligere, og efterlader det Globale Syd i en stadig uforholdsmæssig svag økonomisk position.

Grundet denne underlegne økonomiske position bliver det Globale Syd afhængig af økonomisk bistand fra Vesten, hvilket fastholder Europa som værende i *the zone of being* og det Globale Syd i *the zone of non-being*; omend på en falsk præmis om ideologisk overlegenhed. Den eneste grund til, at Europa er så velstående, er grundet den koloniale rovdraft og vold, som der er blevet påført de disse regioner. Kapitalisme som økonomisk system, og måden hvorpå den

skaber monopoler, er altså en af de største trusler mod lande, der har været ofre for den europæiske kolonisering (Fanon, 1963).

Det er netop disse kapitalistiske monopolars gennemslagskraft, der fastholder Europas magt og undertrykker det Globale Syd. Systemet og dertilhørende ideologier reproducerer altså koloniale strukturer og medfører blot mere vold, dog i en mere indirekte form: F.eks. underkendes landenes egne erfaringer og vidensproduktioner, med en fortælling om at de europæiske værdier og vidensformer er de rigtige. Fanon argumenterer hertil for, at et opgør med kapitalismen og en insistens på at genfinde egne værdisæt, er vejen ud af *the zone of non-being* for de undertrykte.

Rob Nixon – Environmental Humanities & Slow Violence

Rob Nixon (1954) er en amerikansk professor ved Princeton University, som arbejder inden for feltet Environmental Humanities. Med sit arbejde belyser han postkoloniale strukturer og hvordan de påvirker sociale- og miljømæssige aspekter i det Globale Syd. Nixons begreb *slow violence* tilbyder en analyse og forståelse af klimaforandringer og -katastrofer, som miljømæssige efterreaktioner på en længerevarende miljøskadelig dagsorden. En dagsorden der primært er blevet ført af det Globale Nord, men som ender med at have de største konsekvenser for det Globale Syd. Det er dette ulige forhold mellem handling og konsekvens og en forståelse af tid og rum, som leder Nixon til at se disse årsagskæder som en slags langsom eller indirekte vold - *slow violence*. Med dette begreb skriver han sig altså ind i feltet Environmental Humanities, som med en postkolonial tilgang undersøger klimaforandringernes ulige konsekvenser.

Igennem Nixons *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor* (2011), vil vi belyse hvordan denne forståelse af vold kommer til udtryk, og for at understrege pointen 'dobbeltulighed' yderligere, vil vi inddrage tidligere nævnte Justyna Poray-Wybranowska.

En indirekte og ikke-spektakulær vold

Hvad der synes at være radikalt ved Nixons begreb *slow violence* er hans brud med den mere konventionelle voldsforståelse, hvor vold anskues som en spektakulær, synlig og direkte handling. Nixon advokerer for, at vi har brug for at anskue vold anderledes, end vi gør i dag:

Vold bør forstås ud fra et bredere perspektiv, så det ligeledes rummer indirekte og ikke-spektakulære aspekter, da vi ellers risikerer at voldens intentionalitet bliver udvisket og ansvaret for voldshandlingen negligeret (Nixon, 2011). Dertil mener Nixon, at forståelsen af vold også må indbefatte en forståelse af dennes langsomme, men ikke desto mindre, voldelige dynamikker.

Med denne forståelse åbner Nixon op for at anskue samtidens klima- og miljømæssige katastrofer som en form for usynlig vold. Selvfølgelig kan disse katastrofer ikke anskues som ‘usynlige’ for alle – de er en indgribende realitet for en stor del af verdens befolkning, der lever i udsatte områder. Det, som Nixon argumenterer for, er, at katastroferne må forstås som *slow violence*, da de, grundet mangel på sensationelle og spektakulære elementer, risikerer at fremstå usynlige for verdens magthavere, der ellers har ressourcerne til at afbøde katastroferne (Ibid.). Gennem *slow violence*-begrebet kan katastroferne nemlig synliggøres og anerkendes som vold, hvilket muliggør en ansvarsplacering hos dem der har forårsaget dem: Her peger Nixon på det Globale Nords historiske miljøskadelige kapitalistiske dagsorden, med skovrydninger, olieagt og afbrænding af fossile brændstoffer, som katalysator for de klima- og miljømæssige katastrofer, der i dag opleves af verdens fattigste:

“By slow violence I mean a violence that occurs gradually and out of sight, a violence of delayed destruction that is dispersed across time and space, an attritional violence that is typically not viewed as violence at all.” (Nixon, 2011: 2).

Nixon argumenterer hertil for, at nedslidende katastrofer, herunder klimaforandringer, frem for alt er præget af forskydninger; både retoriske, tidsmæssige og geografiske forskydninger, der forenkler volden og derfor på forhånd undervurderer de menneskelige og miljømæssige omkostninger (Nixon, 2011). Nixons begreb *slow violence* dækker altså over en vold, som forekommer gradvist og indirekte ved at forårsage ødelæggelse, der er forsinket og forskudt i tid og rum. Det er en nedslidende vold, der typisk slet ikke opfattes som vold. Netop fordi volden overskrider grænser mellem tid og rum, lykkes den med at gå ubemærket hen (Ibid.).

“Fast is faster than it used to be, and story units have become concomitantly shorter.” (Nixon, 2011: 13).

Nixon påpeger hertil, at vold generelt opfattes som en særlig eksplosiv begivenhed eller handling, der er umiddelbar i tid, eksplosiv og spektakulær i rum, og som således bryder ud i øjeblikkelig sensationel synlighed (Ibid.). Netop derfor, mener Nixon at klimaforandringernes

langsomme tydelighed i sig selv sætter en stopper for at vi handler effektivt og beslutsomt. Hvis volden i klimaforandringerne var sensationel, havde vi formentligt, ifølge Nixon, reageret øjeblikkeligt. Dét, at *slow violence* rammer forskudt i både tid og rum, har desuden en indgribende indvirkning på, hvad og hvem der opfattes som ofre for volden: Dem der er ofre for den indirekte *slow violence*, lider altså både miljømæssige, såvel som humanitære konsekvenser – konsekvenser, som hverken ses eller anerkendes af dem med definitionsmagten, hvilket resulterer i at ofrene slet ikke anskues som ofre (Ibid.).

Dobbeltulighed – forholdet mellem klimakatastrofer og kolonialisme

Nixon belyser altså hvordan *slow violence* er et begreb, som kan bruges i forbindelse med at beskrive og undersøge uligheden mellem det Globale Syd og det Globale Nord. Han beskriver hertil hvordan fattigdommen i det Globale Syd er usynlig (*zone of non-being*), hvilket således forværres af usynligheden der ligger i *slow violence*:

“Their unseen poverty is compounded by the invisibility of the slow violence that permeates so many of their lives.” (Nixon, 2011: 4).

Der synes altså at være en tydelig om end kompleks relation mellem klima- og miljømæssige katastrofer på den ene side, og kolonial ressourceudvindelse og postkoloniale magtstrukturer på den anden side.

En anden teoretiker, som også beskæftiger sig med nutidige konsekvenser af koloniale voldsgerninger og beskriver relationen til klimakatastrofer, er tidligere nævnte Justyna Poray-Wybranowska. Hun skriver sig ind i feltet postcolonial ecocriticism, som giver mulighed for at belyse forskellige økologiske problematikker ved at se på forholdet mellem litteratur og det fysiske miljø ud fra et postkolonialt perspektiv. Ecocriticism arbejder ud fra præmissen om, at mennesker og dermed menneskelig kultur er påvirket af den fysiske verden de lever i, ligesom menneskelig kultur former miljøet. ‘Økokritikere’ og ‘miljøhumanister’ bekymrer sig altså om at klimaforandringerne er en konsekvens af kultur, og interesserer sig for hvordan både fiktive og ikke-fiktive fortællinger påvirker hvordan mennesker reagerer på dem (Poray-Wybranowska, 2022). Poray-Wybranowska undersøger b.la. britisk kolonialisme og historisk udnyttelse af det Globale Syd, og hvordan disse hænger sammen med klimakrisen i dag:

“I draw connections between colonialism and catastrophe, and demonstrate that catastrophe is linked to a long history of exploitation of the land that accelerated

under British colonialism. As Graham Huggan notes, “current ecological crises cannot be separated from historical legacies of imperialistic exploitation and authoritarian abuse” [...].” (Poray-Wybranowska, 2022: 34).

Dette eksemplificerer Poray-Wybranowska med at beskrive hvordan briterne ‘plantation strategy’, førte til disse længerevarende koloniale effekter: De britiske kolonister erobrede landområder fra ‘indigenous people’ i det Globale Syd, med henblik på at udnytte jorden og vise hvordan landbruget “burde” foregå, hvilket resulterede i totalomvæltning for store dele af den oprindelige befolkning, da det eneste system der nu var tilgængeligt, var det britiske:

“They alienated people from their land, from their traditional relationships with their local ecosystem, and oftentimes uprooted them and moved them to distant places [...].” (Poray-Wybranowska, 2022: 37).

Disse koloniale voldsgerninger er ifølge Poray-Wybranowska sket så drastisk, markant og i sådan en hastighed, at de har skabt en særlig sårbarhed hos de koloniserede subjekter. Disse sårbarheder indbefatter bl.a. sundhedsproblematikker, landbrugsudfordringer og politiske vanskeligheder (Ibid.). I den forbindelse taler hun om en dobbelt sårbarhed i det Globale Syd i forbindelse med klimakrisen og den postkoloniale verdensorden:

“Economic status is also ‘an important indicator of vulnerability’ [...] impoverished populations are more at risk than the upper and middle classes. Jon Barnett explains that “Climate change creates insecurity through the ‘double vulnerability’ that arises when poverty is compounded by climate change” [...].” (Poray-Wybranowska, 2022: 8).

På den måde argumenterer Poray-Wybranowska altså for, at både de klima- og miljømæssige katastrofer og de politiske og samfundsstrukturelle sårbarheder, som disse landområder oplever, nødvendigvis må forstås som produkter af (post)koloniale voldsgerninger, strukturer og ideologier.

Hertil er det interessant at se på Nixon, der beskæftiger sig med, hvordan denne ulighed fører til ‘displacements’ eller fordrivelser. I forlængelse heraf taler han om både temporale og fysiske fordrivelser i koloniserede områder:

“To engage the temporal displacements involved in slow violence against the poor thus requires that we rethink questions of physical displacement as well.” (Nixon, 2011: 18).

De fysiske fordrivelser foregår ifølge Nixon ufrivilligt, ved at samfund med fysisk vold flyttes til andre omgivelser. De temporale fordrivelser dækker over dem som er ramt af dét, han betegner som *“displacement without moving”* (Nixon, 2011: 19). Disse tvangsflytninger er altså indirekte og sker over tid - som en *slow violence*: Samfundet bliver ubeboeligt grundet tabet af jorden og ressourcerne, altså de egenskaber som netop gjorde det beboeligt til at starte med (Ibid.).

Både Nixon og Poray-Wybranowska argumenterer altså for at klimaforandringernes fatale konsekvenser rammer skævt: Det forårsager en form for ‘dobbeltulighed’, hvor postkoloniale strukturer forstærkes af, at klimakatastrofer rammer de i forvejen svageste og fattigste områder. De områder, og menneskerne der bor der, er altså ofre for både direkte og indirekte voldsgerninger som forstærker hinanden gensidigt:

“Climate change will exacerbate current societal inequalities. The combined history of environmental exploitation and the postcolonial economic explosion in growth and development in formerly colonized nations means that postcolonial and Indigenous communities are disposed to being the most vulnerable to further changes in climate and environment, and will therefore experience the worst of what the Anthropocene has to offer.” (Poray-Wybranowska 2022: 41).

Eftereffekterne og virkningerne af den globale opvarmning påvirker altså ifølge Poray-Wybranowska uforholdsmæssigt de koloniserede subjekter og menneskene i det Globale Syd på grund af bl.a. klasse, geografisk placering og nationalitet (Ibid.). Disse socialt- og politisk marginaliserede grupper står således over for de største udfordringer med at tilpasse sig ændrede klimaer, grundet deres særlige sårbarhed, de postkoloniale strukturer og klimaforandringernes vidtrækkende konsekvenser i disse områder (Ibid.).

KONTEKSTUALISERING

Som nævnt i problemfeltet bygger Ghoshs roman *The Hungry Tide* på en betydelig mængde baggrundsviden. Der indgår en del virkelige personer og hændelser i romanen, hvilket gør, at der er brug for et mere redegørende og rammesættende afsnit inden den egentlige analyse.

Sekundær litteratur er vigtigt til at støtte op om analysen af romanen, da vi dermed kan drage paralleller mellem det (til dels) fiktive handlingsforløb og de større strukturelle sammenhænge.

Poray-Wybranowska argumenterer hertil for, at det ikke igennem et enkelt fiktionsværk er muligt at belyse og repræsentere de mange dynamikker som gør sig gældende i de komplekse sammenhænge mellem kolonialisme og klimamæssige konsekvenser (Poray-Wybranowska, 2022). Derfor er det vigtigt at inddrage ‘non-fiction’ som indbefatter historiske beskrivelser, naturvidenskabelige rapporter og statistik til at give et overblik over sammenhænge mellem respektive hændelser. Disse vil fungere som supplement til fiktionens indsigt i subjektive oplevelser og livsverdener (Ibid.). På den måde åbner kombinationen af de forskellige læsninger op for en endnu mere dybdegående analyse: En analyse der både kan arbejde på et mikro-niveau, med fokus på subjektet og dennes oplevelser, samt et makro-niveau, hvor strukturelle voldshandlinger, der ellers synes usynlige grundet deres udstrakte form over tid og rum, kan synliggøres.

Justyna Poray-Wybranowskas bog *Climate Change, Ecological Catastrophe, and the Contemporary Postcolonial Novel* (2022), vil fungere som vores sekundære litteratur, da hendes bog netop bygger på såkaldt ‘non-fiction’, som vil blive uddybet i det følgende:

Sydasien, Indien og Sundarban

Klimaforandringer og naturkatastrofer

Som tidligere beskrevet, er Sydasien en af de regioner i verden, som er hårdest ramt af klima- og miljømæssige katastrofer. Poray-Wybranowska beskriver hvordan Sydasien anslås til at være det mest katastrofetruede område i verden: Den globale opvarmning forventes at øge forekomsten af ekstreme vejrforhold såsom hedeølger og tropiske storme - en forekomst, som allerede er højere end nogensinde (Ibid.). Desuden oplever store dele af regionen allerede "*glacial melt, forest fires, rising sea levels, mountain and coastal soil erosion, and saline water intrusion onto agricultural land [...]*" (Poray-Wybranowska, 2022: 7), hvilket forringer lokale befolkningers levevilkår og vanskeliggør opretholdelsen af disse samfund (Ibid.).

Menneskene i disse områder kan altså ikke siges blot at være i en position, hvor katastrofe som fænomen er en del af en nær fremtid. Disse menneskers liv og hverdag er allerede i stor stil påvirket af adskillige klima- og miljømæssige katastrofer, som Poray-Wybranowska selv beskriver "*[...] they are ‘dwelling in crisis’.*" (Poray-Wybranowska, 2022: 2). Endvidere beskrives der, at Indien og nærmere kystområdet Sundarban er et af de områder i verden som

er mest udsat, når det kommer til naturkatastrofer – hvortil særligt vandrelaterede katastrofer rammer Sundarban hårdt:

“The Sundarbans is a low-lying coastal area, and sea level rise there is 3,14 mm per year, which is very high compared to the global average (Raha et al.). In addition, 26% of the Indian coast is susceptible to erosion, and “Increased incidence of flooding, storm surges, and intense rainfall could worsen erosion” (Ahmed and Suphachalasai 4).” (Poray-Wybranowska, 2022: 161).

Disse klimamæssige forandringer er yderligere katastrofale for Indien, da Sundarban faktisk virker som en slags naturlig kystsikring mod de mange tropiske storme der ofte rammer området. Det beskytter altså de større byer der ligger længere inde i landet på den anden side af skovområdet (Ibid.). Dette betyder, at de kraftige vandstigninger vil lede til at fremtidige storme potentielt vil være endnu mere ødelæggende, da vandstigningerne også betyder, at Sundarban som skovområde er ved at forsvinde (Ibid.).

Kolonialisme og Indiens forhistorie

Et andet aspekt, der er vigtigt at beskrive for bedre at forstå Indien og Sundarban, er koloniseringen af Indien og mere specifikt den britiske kolonimagts tilstedeværelse i området. Det britiske koloniale projekt var drevet af et begær efter ressourcer, da dette kunne sikre økonomisk velstand i de imperiale metropoler (Ibid.).

Ressourceudvinding var essentielt for briterne, da de førte krige på mange fronter, og derfor havde brug for træ til at opbygge deres flåde og jernbanenetværk, samt at fyre med for at smede metal til våben og andet materiel (Ibid.). Den store efterspørgsel på tømmer ledte til en massiv fældning af store skovområder i Sydasien. I et forsøg på at opretholde deres adgang til den essentielle ressource, gjorde briterne det desuden ulovligt for indfødte folk at benytte sig af disse ressourcer, hvilket fordrev mange af de indfødte fra deres oprindelige landområder (Ibid.).

“In this way, colonial expansion and settlement practices compromise Indigenous populations’ ability to sustain themselves as they traditionally have, making them “dependent on the introduced economy” [...]. Indigenous populations are thus themselves absorbed into colonial practices that fuel their cultural, economic, and ecological disenfranchisement.” (Poray-Wybranowska, 2022: 34).

Landskaberne i de respektive områder blev altså drastisk ændret i kontakten med de britiske koloniale magter, og allerede dengang blev der udtrykt bekymring for briternes skovfældninger, sågar af briterne selv (Ibid.). Disse drastiske miljømæssige ændringer har ledt til en udpint jordbund og en forringelse af landskabets funktionalitet samt biodiversitet (Ibid.). Klimaforandringer og miljømæssige udfordringer har altså været en trussel for Indien og mere bestemt Sundarban, længe før at kolonitiden i klassisk forstand sluttede, og det kan tydeligt spores tilbage til Storbritanniens koloniale ressourceudvinding.

At der så alligevel bor mennesker i Sundarban, hvor levevilkårene er svære grundet områdets voldsomme naturforhold, skyldes bl.a. den britiske kolonist Daniel Mackinnon Hamilton (en person der også nævnes i *The Hungry Tide* – oftest omtalt som S’Daniel). Hamilton ønskede at skabe et nyt samarbejdende øsamfund, hvilket ledte ham til at købe 600 kvadratkilometer land i Sundarban i årene efter 1903 (Das; Ghosh, 2004).

Alene det, at Hamilton som englænder havde mulighed for at købe indisk jord, peger eksplicit på den økonomiske magt og de privilegier, som Hamilton var i besiddelse af. Da Hamilton blev alvorligt syg i 1939, rejste han hjem, hvor han efter kort tid døde. Dette resulterede i, at samfundene langsomt gik i opløsning, hvilket efterlod en ekstremt udsat befolkning uden midler til at sørge for sig selv i denne nye situation (Das).

Virkelige begivenheder i romanen

Igennem *The Hungry Tide* inddrages der som nævnt virkelige personer og hændelser, hvor specielt to ting må ses som nøgleelementer i romanens handlingsforløb: Project Tiger og Massakren på Morichjhāpi. Disse vil i dette afsnit kort blive uddybet.

Project Tiger er et naturbevarelses- og dyrebeskyttelsesprojekt, som blev oprettet i 1973, for at beskytte den truede bengalske tiger – Indiens nationaldyr (Poray-Wybranowska, 2022). Projektet bygger på internationale fondsmidler, samt indsamlinger fra europæiske skolebørn, der gerne ville beskytte tigreren (Ibid.). Pengene gik til at sikre tigreren overlevelse og til at mindske møder mellem tigere og mennesker, men det gik også til at forflytte de befolkningsgrupper, der bosatte de områder, som blev valgt til reservat. Ifølge Poray-Wybranowska er Project Tiger et af de mest succesfulde og effektive dyrebeskyttelsesprojekter nogensinde, mens det for den lokale befolkning i Sundarban har haft intet mindre end katastrofale konsekvenser:

Projektet ledte nemlig til massefordrivelse og værst af alt til massakren på de flygtninge der havde bosat sig på Morichjhāpi - en ø, som projektet havde udnævnt til tigerreservat og yngleplads (Ibid.). Begivenheden fandt sted i maj 1979, efter den indiske regering forgæves havde forsøgt at fordrive bosættterne gennem en flere måneder lang forsyningsblokade. Der er dog stor uenighed om begivenhedens forløb og udfald. Officielle optegnelser benægter at der overhovedet fandt en massakre sted, mens forskellige andre kilder rapporterer, at helt op imod 1000 mennesker skulle være blevet dræbt (Ibid.).

Igennem romanen *The Hungry Tide* dramatiseres disse begivenheder, hvilket giver læseren mulighed for at få indblik i disse forskellige omstændigheder i Sundarban, samt hvordan de opleves af de respektive karakterer. Derfor er en sådan roman også oplagt at analysere, da den kan belyse hvordan naturkatastrofer og postkoloniale strukturer påvirker virkeligheden i Sundarban. Og med dette vil vi gå videre til næste kapitel og vores undersøgelse.

KAPITEL 3 – *Undersøgelsen*

METODISKE OVERVEJELSER

I det følgende vil vi uddybe de metodiske overvejelser, som vi har gjort os gennem projektet. Først vil vi beskrive måden hvorpå vi har arbejdet med Amitav Ghoshes roman *The Hungry Tide*, for derefter at udlægge, hvordan vi med Boaventura de Sousa Santos' begreb om *The Abyssal Line* har arbejdet med modstillingen af det Globale Nord overfor det Globale Syd i vores analyse.

Arbejdsprocessen med romanen

Vi valgte at læse romanen hver for sig, for at undgå at påvirke hinanden i læsningen. Ved at læse hver for sig fandt vi individuelt frem til forskellige perspektiver og analytiske fund, som på den måde supplerede hinanden. Efter vi havde færdiggjort vores individuelle læsninger, mødtes vi i fællesskab for at samle de analytiske fund og specifikke nedslag, som vi hver især havde gjort os i vores læsning. De centrale pointer og analysenedslag ledte os derfra til at

udarbejdede fire hovedtemaer, som skulle strukturere vores videre analytiske arbejde. Temaerne var som følger: *Vidensforståelser, Forskellige syn på natur, Koloniale spor og Magtstrukturer*.

Det var først efter vores læsning af romanen, at vi indledte vores læsninger af de videnskabsteoretiske værker. At vi ventede med vores teorilæsning, havde til formål at give os en mere umiddelbar og mindre akademisk læsning af romanen. Med dette, som udgangspunkt for vores analyse, har vi så efterfølgende søgt at kvalificere vores analytiske fund ved hjælp af vores læsninger af de teoretiske tekster, sådan at en rød tråd stod tydeligere frem.

Arbejdet med de indledende temaer gennem den teoretiske rammesætning ledte hurtigt til, at de respektive temaer udviklede sig og blev mere konkrete. De gik over til at hedde: *Forskellige verdenssyn, Dilemmaerne i naturbevarelse og Dobbeltulighed*. Gennem temaerne har vi søgt at anvende vores teoretiske begreber og den historiske kontekstualisering, sådan at der tegner sig et billede af de konkrete såvel som de abstrakte voldshandlinger, der påføres subjekterne i Sundarban.

Endeligt er vores temaer kommet til at hedde: *Mødet mellem forskellige verdenssyn, Naturbevarelse og dyrebeskyttelse for hvem?* og *Strukturelt voldelige dynamikker*. Vi har søgt at fremanalysere hvilke verdenssyn de forskellige karakterer i romanen tilslutter sig, for derigennem at se hvilke magtstrukturer der går forud for disse verdenssyn, samt hvordan strukturerne påvirker karaktererne selv, deres indbyrdes relationer og naturen omkring dem.

Vores forståelse af det Globale Nord og det Globale Syd

Ud fra ovenstående teori-afsnit, har vi valgt at differentiere mellem to forskellige og modstillede verdenssyn i analysen; hhv. det Globale Nords og det Globale Syds verdenssyn. Hvor det Globale Nords verdenssyn forstås som et der bygger på en vestlig oplysningsfilosofi og en kapitalistisk markedsøkonomi, så synes det Globale Syd at forstås igennem det Globale Nords definitionsmagt og idéen om *the absolute being* (Fanon i: Gordon, 2015). Det Globale Syd forstås altså igennem en omvendt positionering.

Hertil bygger vores forståelse af de to modstillede verdenssyn på Santos' begreb om *The abyssal line* (Santos, 2014). Santos argumenterer for, at *the abyssal line* i høj grad eksisterer i den postkoloniale verdensorden, hvor den til stadighed organiserer de to modstillede og gensidigt uforstående sociale virkeligheder. Den ene side af linjen styres igennem *regulation*

og *emancipation*, mens den anden styres igennem *appropriation* og *violence* (Santos, 2014). Igennem det Globale Nords verdenssyn konstruerer *the abyssal line* det Globale Syd som irrelevant eller ikke-eksisterende (*the zone of non-being*) og positionerer Sydens epistemologi, videnssystemer og de forskellige måder at tænke-føle og føle-handle på, som underlegne (Santos, 2014).

Det er dog også vigtigt at pointere vores egen subjektivitet hvad angår vores forståelse af skellet. Denne er unægteligt påvirket af, at vi selv tilhører det Globale Nord, og derigennem har et verdenssyn, som er influeret af den europæiske forestilling om Europa som centrum for viden og modernitet.

I vores analyse gør vi på den måde nogle karakterer i Sundarban til repræsentationer for det Globale Syds verdenssyn, da de i romanen synes at være modstillet et verdenssyn fra det Globale Nord. Vi arbejder altså med de to verdenssyn, ved at gå kritisk til idéen om Europa og det Globale Nord som *the absolute being* og dermed pege på undertrykkende magtstrukturer.

Det er dog vigtigt at påpege, at vi er bevidst om, at de modstillede verdenssyn vi analyserer os frem til i romanen, selvfølgelig er yderligere komplekse og mere nuancerede end den dualistiske modsætning, som vi her opstiller. Det er et valg vi har truffet, for bedre at kunne tilgå materialet i en analyse. Men derfor har vi også valgt at dedikere et afsnit til denne problematik i vores diskussion.

ANALYSE

I følgende afsnit vil vi analysere romanen *The Hungry Tide*, for herigennem at belyse sammenhænge mellem klimaforandringernes konsekvenser og postkoloniale strukturer i Sundarban. Først kommer vi med et kort resume af romanen, for derefter at indlede den egentlige analyse. Denne er inddelt i tre temaer, hvor første tema undersøger de forskellige verdenssyn, der kommer til udtryk i mødet mellem romanens karakterer, og hvordan disse til tider kolliderer. Det andet tema har fokus på naturbevarelse og dyrebeskyttelse, samt hvordan dette kan tydeliggøre magtstrukturer og dynamikker lokalt såvel som globalt. Sidste og tredje tema har til formål kort at granske hvordan postkoloniale strukturer og klimaforandringernes konsekvenser bidrager til en dobbeltulighed, der synes at dominere livet i Sundarban.

Resume af romanen

The Hungry Tide er en fiktionsroman, der foregår i Indiens kystområde, mere præcist mangroveskoven Sundarban. Vi følger gennem en personbunden tredjepersonsfortæller to karakterer, der tilfældigt mødes på deres rejse i området. Den ene er kvinden Piya, en amerikansk-uddannet cetolog af indisk afstamning, som er kommet til Sundarban for at studere orcaella (irrawaddydelfiner), som lever i floderne, der løber imellem de mange øer i området. Den anden er Kanai, en indisk oversætter og forretningsmand, der er rejst fra New Delhi, for at hente sin afdøde onkel Nirmals dagbog fra sin tante Nilima, som bor på øen Lusibari.

Dagbogen indeholder Nirmals førstepersonsberetning om oplevelser op til og fra Morichjhāpi-massakren i 1979, som efter sigende var udført af den indiske regering under dække af miljøbevarelse. Igennem Kanais læsning af dagbogen præsenteres vi som læsere, for områdets problematikker, både hvad angår politik og geografi.

I mellemtiden lærer Piya om regionen fra et helt andet perspektiv: Hun rejser i områdets små floder og vandveje sammen med fiskeren Fokir, der synes at besidde en helt anden slags viden om delfinerne, vandene og naturen generelt.

De tre karakterer ender med at mødes på øen Lusibari, hvorfra Piya søsætter en delfin-ekspedition med hjælp fra bl.a. Kanai og Fokir. Denne ender dog med, at Piya og Fokir fanges i en voldsom cyklon sammen, uden nogen form for sikkerhed eller dækning, hvor Fokir på tragisk vis omkommer i forsøget på at beskytte Piya.

Sidst i romanen læser vi en epilog, som foregår nogle måneder efter cyklonen. Piya har været rejst fra området, men kommer nu tilbage, hvilket er til stor overraskelse for Nilima, som udviser en smule skepsis overfor Piyas idé om at flytte til Lusibari. Med hjælp fra Nilima, Moyna og andre lokale, vil Piya opstarte et nyt delfinbeskyttelsesprojekt opkaldt efter Fokir, hvis viden har vist sig at være banebrydende inden for feltet.

De sideløbende fortællinger præsenterer tilsammen et nuanceret portræt af områdets fortid og nutid, hvor sammenhængen mellem den koloniale arv og den nutidige miljømæssige sårbarhed kommer til udtryk. Fortælleteknikken giver desuden læseren et indblik i personernes levede liv og hverdag, samt deres forskellige møder med områdets udfordringer.

Tema 1: Mødet mellem forskellige verdenssyn

Det Globale Nords verdenssyn repræsenteret i Sundarban

Først og fremmest repræsenteres det Globale Nords verdenssyn igennem Piya som den udefrakommende vestlige forsker: Hun er uddannet inden for biologi på et amerikansk universitet, og henviser flere gange til hvide engelske biologer og cetologer (William Roxburgh, John Anderson & Edward Blyth (Ghosh, 2004: 161-166)). Dette peger altså på, hvordan Piyas verdenssyn er præget af et vestligt erfaringskatalog. Trods denne umiddelbart vestlige tilgang til verden, viser hun flere gange at have et mere nuanceret verdenssyn, hvor hun reflekterer og til dels også anerkender værdien af 'utraditionelle' vidensformer og metoder. I følgende beskriver hun sin forbløffelse over Fokirs evne til at spotte delfiner og observere naturen generelt:

“Det er, som om han hele tiden holder øje med vandet – endda uden at være klar over det. Jeg har arbejdet med mange erfarne fiskere, men har aldrig mødt nogen med sådan et utroligt instinkt; der er, som om han kan se direkte ind i flodens hjerte.” (Ghosh, 2004: 190).

I Piyas fascination af Fokirs måde at forstå naturen på, sker der en romantisering af Fokirs natursyn: Piya har ikke blik for, at Fokir er nødt til at holde øje med vandet, for ikke at blive overrasket og komme i unødigt fare. Dette ses helt konkret i en anden passage i romanen, hvor Piya nær havde mistet en arm i et krokodilleangreb, hvis ikke Fokir havde været opmærksom (Ibid.: 125). Passagen tydeliggør altså hvordan de har vidt forskellige hverdagserfaringer og dermed også verdenssyn.

Piyas måde at tilgå verden er altså præget af det vi har defineret som det Globale Nords verdenssyn, men det bliver tydeligt igennem romanen at hun i mødet med Sundarban gennemgår en udvikling, som skaber et mere nuanceret verdenssyn. Dog idealiseres hun alligevel igennem sin forskerposition af forskellige karakterer i romanen. En karakter, der bl.a. bidrager til denne idealisering, er Kanai: Flere gange i romanen ses det, at han idealiserer vækst, byen og uddannelse, mens Sundarban bliver modsætningen herpå, noget han mener er tilbagestående og derfor mindre værd: *“for mig vil Lusibari altid være en del af fortiden [...]”* (Ibid.: 142).

Tydeligst er idealiseringen dog, når Piya skal have Kanai til oversætte sine planer om delfinekspeditionen til Moyna og Fokir. Her ser vi hvordan Piya, som den veluddannede

forsker, idealiseres, anerkendes og sættes i *the zone of being* i modsætning til Fokir, en simpel fisker, som der tales nedladende til af både Kanai og Fokirs egen kone Moyna. Kanai sammenligner på et tidspunkt Fokir med en papegøje (Ibid.: 149), hvor han i samme situation beskrives gennem Piyas blik som sammenkrøbet og utilpas, nu hvor både Moyna, Kanai og Piya er til stede (Ibid). Piya får så ondt af Fokir, idet hun ender med at være tvunget til at give de penge, som hun ellers havde tiltænkt Fokir, som tak for at han reddede hende fra at drukne, til Moyna. Hertil tænker hun: *“Efter alt det han havde gjort, kunne hun (Moyna) ikke bare behandle ham, som om han ikke eksisterede.”* (Ibid.: 150). Der beskrives altså både implicit og eksplicit, hvordan Kanai og Moynas handlinger er med til at placere Fokir i *the zone of non-being*.

Skellet mellem Piya og Fokir eksemplificeres yderligere, når Moyna vil stille Piya et spørgsmål og beder Kanai oversætte:

“”Hun vil gerne vide, hvorfor en højtuddannet forsker som dig har brug for hendes mands hjælp - en mand, der ikke engang kan læse eller skrive.” Piya rynkede grublende panden. Kunne Moyna virkelig have så lidt tilovers for sin mand, som hendes spørgsmål tydede på? [...]

“Kan du ikke fortælle Moyna, at hendes mand kender floden godt?” sagde Piya til Kanai. “Hans viden kan være til stor hjælp for en forsker som mig.” Da det var blevet fortalt videre, svarede Moyna så hvast, at Kanai begyndte at grine.

“Hvorfor griner du?” spurgte Piya.

“Hun er godt nok kvik, er hun,” sagde Kanai.

“Hvorfor? Hvad sagde hun?”

“Hun kom med et lille ordspil omkring ordet ‘gyan’, som betyder viden, og ordet ‘gaan’, som betyder sang. Hun sagde, at hendes liv ville være en hel del lettere, hvis hendes mand havde lidt mere gyan og lidt mindre gaan.””(Ghosh, 2004: 152).

Foruden at det igen bliver tydeligt, at Piya (som repræsentant for det Globale Nords verdenssyn) anerkender og værdsætter Fokir (og det verdenssyn der knytter sig mere til det Globale Syd), viser citatet desuden, at Moyna har en mere pragmatisk tilgang, grundet hendes omstændigheder: Hun er bevidst om de udfordringer, som deres liv i Sundarban rummer, hvortil hun ikke ser værdien i sang og poesi, da det ikke har en praktisk værdi, som bidrager til

deres situation. Moyna stiller sig altså mere kritisk overfor den viden som Fokir repræsenterer, og synes at idealisere det Globale Nords vidensforståelse – forskeren og den ‘objektive’ viden, hvilket også er det der kommer til udtryk i hendes ordspil: Hun ville hellere, at Fokir havde mere ‘viden’, end den ‘sang’, som hun degraderer hans viden til at være.

Kanai beundrer i den forbindelse Moyna, netop fordi hun også idealiserer forskeren, videnskab og sproglig kundskab. Kanai udtrykker flere gange i romanen, hvordan han beundrer Moyna: Senere i romanen forstår Kanai ikke, hvorfor Piya ikke har ondt af Moyna, eftersom hun lever med ‘sådan en som Fokir’, samtidig med at hun skal forsørge familien. Ifølge Kanai er det yderst beundringsværdigt at Moyna, trods omstændighederne, klarer sig så godt og stiler efter succes i livet. Dette leder Piya til at reflektere:

“Nu forstod hun (Piya), at Kanai fandt det betryggende at møde en kvinde som Moyna sådan et sted som Lusibari. Det var, som om selve hendes eksistens retfærdiggjorde de valg, han havde truffet i sit eget liv. Det var vigtigt for ham at tro, at hans værdier rent faktisk var egalitære, frisindede og meritokratiske. Det var rart for ham at kunne tænke: “Det, jeg ønsker for mig selv, er ikke anderledes end det, alle andre ønsker, uanset hvor rige eller hvor fattige de er; enhver, der har motivation og energi, vil frem i verden – Moyna er beviset.” Piya indså samtidig, at det var et spejl, hvor en mand som Fokir aldrig ville være andet end en skikkelse i et bakspejl, et hastigt forsvindende væsen, et spøgelse fra en evig fortid, som Lusibari var fanget i.” (Ghosh, 2004: 157-158).

I citatet ses det tydeligt, hvordan Kanai har udprægede liberale værdier, idet han forstår det hårde arbejde som måden at komme frem i verden og få succes på, samtidig med, at han tillægger den sociale arv og lignende omstændigheder mindre betydning. På den måde bruger Kanai, en succesfuld forretningsmand, den fattige og dårligt stillede Moyna til at retfærdiggøre sine liberale værdier: Ifølge Kanai, står det nemlig Moyna frit for, som for enhver anden, at forandre sin sociale position, øge sin velstand og få succes gennem ærligt og hårdt arbejde – det er blot noget hun skal have motivation og energi til, hvilket hendes igangværende uddannelse som sygeplejerske er bevis for at hun har⁵.

Dette bekræfter Kanai i, at hans velstand og succes er resultatet af hans egen viljestyrke, og at han egenrådigt har skabt sin position i verden ærligt og redeligt. På den måde fralægger han

⁵ ‘The American Dream’.

sig sit ansvar for at italesætte og anerkende den sociale ulighed, som netop er skabt af b.la. det Globale Nords liberalistiske værdier og kapitalistiske systemer. Hertil er det dog vigtigt at pointere, at Moyna, såvel som Kanai, også må forstås som ofre, der synes tvunget til at indgå i et sådant system. Et system, hvor man befinder sig i *the zone of non-being*, hvis ikke man accepterer den herskende verdensordens diktering af produktion og vækst, som den eneste form for eksistensberettigelse. Et system, der ganske tydeligt er blevet konstrueret af det Globale Nord, og som derfra er blevet gjort til et rammevilkår for livet i det Globale Syd.

Ovenstående citat understreger desuden, at Fokir positioneres som laverestående igennem italesættelsen af ham som 'et af fortidens spøgelser' og 'en skikkelse i bakspejlet'. Et andet sted i romanen tiltales han desuden som et barn, hvor det i denne forbindelse går op for Kanai, at "[...] *han var blevet repræsentant for et menneskesyn, hvor et menneske som Fokir ikke betød noget som helst, et menneske, som var mindre værd end et dyr.*" (Ghosh, 2004: 232). Dette er en interessant udvikling for Kanai, som i mødet med Fokir og Sundarbans rå natur, indser hvordan han har været med til at reproducere en ulighedsskabende magtstruktur, hvor en karakter som Fokir placeres i *the zone of non-being*.

Det Globale Syds verdenssyn repræsenteret i Sundarban

Romanen synes ligeledes at præsentere et verdenssyn, som står i opposition til det af det Globale Nord, som er beskrevet ovenfor. Dette har vi som sagt valgt at karakterisere som det Globale Syds verdenssyn.

Det ses gentagende gange i løbet af romanen, hvordan især tre karakterer; Fokir, Horen og Kusum, har et indgående kendskab til området og deres omgivelser i Sundarban. Disse tre karakterer bliver på den måde repræsentanter for Sundarban og den vilde natur, da de fremstilles på en måde, som tillægger dem et særligt tilhørsforhold til stedet.

Fokir er den mest gennemgribende karakter, som på mange måder – måske i særdeleshed igennem Piyas blik – er i ét med Sundarbans natur. Igennem hele romanen beskrives det af flere, hvordan Fokir forstår naturen, hvilket bliver tydeligst igennem hvor dygtig en fisker han er. Da en cyklon rammer Fokir og Piya, bliver det ligeledes tydeligt, at Fokir ved hvad han må gøre for at sikre dem:

“Piya bemærkede, at han ikke havde styret båden derhen, hvor han plejede på Garjontola, men i stedet var sejlet hen til det højeste sted på øen: et forbjerg, som

stak ud i floden. [...] De nåede hen til et træ, som af en mangrove at være var usædvanlig højt og tykstammet. Fokir gav tegn til, at hun skulle kravle op, og da hun hev sig op i grenene, fulgte han lige efter. Da de var cirka tre meter oppe, fandt han en solid gren og lod hende forstå, at hun skulle sætte sig overskrævs på den, med ansigtet mod stammen. Så satte han sig bag hende som en bagsædepassager på en motorcykel og gjorde tegn til, at han skulle bruge den sammenrullede sari, som hun havde bundet om livet.“ (Ghosh, 2004: 265).

I ovenstående passage, og det kapitel den er en del af, bliver det klart, at Piya ikke ville have overlevet cyklonen, hvis ikke hun havde været sammen med Fokir, som målrettet og præcist gjorde hvad der skulle til for at overleve. Dette eksempel understreger hvordan naturkatastrofer er en del af hverdagen i Sundarban, og hvordan viden om hvordan man håndterer disse katastrofer er altafgørende. Piya har aldrig oplevet en naturkatastrofe før, da det igennem hendes position som udefrakommende ikke er en del af hendes hverdagslige virkelighed. Dette giver læseren en direkte mulighed for at indleve sig i naturkatastrofer via Piya. Hendes udefrakommende førstegangsoplevelse med naturkatastrofer, som er en del af livet og hverdagen i Sundarban, bliver altså læserens indgang til indlevelse af konsekvenserne og oplevelserne af denne brutale virkelighed, og Piya reagerer også efterfølgende på oplevelsen med en kraftig choktilstand (Ibid: 276).

Horen er ligeledes en karakter, som kender området og floderne. Dette viser sig tydeligst i en situation hvor Nirmal og Horen er ude at sejle, og Nirmal læser op fra romanen *Travels* af Bernier (en kristen præst fra Jesuiterordenen, som i 1665 havde besøgt området). I romanen beskrives en situation hvor Bernier oplever et sjældent natursyn, nemlig en regnbue dannet af månen:

“”Åh!” udbrød Horen. “Jeg ved, hvor det skete – de må have befundet sig ved Gerafitola.”

“Sludder og vrøvl, Horen,” sagde jeg. “Hvordan skulle du kunne vide det? Det skete for mere end tre hundrede år siden.”

“Men jeg har også set det,” hævdede Horen, “og det er præcis, som De beskriver det: en vig lige ved siden af en stor flod. Det er det eneste sted, man kan se månens regnbue – den opstår, når det er fuldmåne og tåget [...]”. (Ghosh, 2004: 106).

Horen kan altså ud fra et vejrfænomen og en beskrivelse af en lille vig, lokalisere stedet og på hvilke tidspunkter vejrfænomenet viser sig. Nirmal forholder sig meget kritisk overfor Horens

viden, som han i høj grad både sætter spørgsmålstegn ved og affejer. Nirmals mistro til Horen, bliver tiltagende kritisk og nedværdigende, når Horen senere refererer til religiøse overbevisninger som forklaringer på præstens oplevelser:

““Ei re!” udbrød Horen. “De må have overskredet linjen.”

“Hvilken linje, Horen?”

“Sagde De ikke, de var faret vild, Saar?”

“Jo, det gjorde jeg.”

“Men så var det dét, der skete. De overskred linjen ved et uheld og havnede på en af Dokkhin Rais⁶ øer. Når sådan en storm bryder løs - en der tilsyneladende opstår ud af det blå - ved man, det er Dokkhin Rai og hans dæmoner, der står bag.” (Ghosh, 2004: 107).

I ovenstående citat forklarer Horen altså den storm, som præsten og besætningen støder ind i med trosfortællinger, hvortil Nirmal svarer skarpt, at han ikke skal tillægge en orkan en vilje eller et motiv. Horen er uenig, men argumenterer ikke imod, hvilket understreger det magtforhold som udspiller sig de to imellem. Derudover ser vi en sproglig hierarkisering, både ved, at Nirmal taler ned til Horen, men også ved, at Horen tiltaler Nirmal som ‘Saar’, hvilket er bengalsk for ‘Sir’ (Ibid.: 17): Således positioneres Horen under Nirmal, hvilket resulterer i en yderligere hierarkisering af deres indbyrdes viden og verdenssyn.

Barnet Tutul - sammenstød mellem de to verdenssyn

Som det er blevet tydeligt gennem analyseafsnittet, synes der at være en splittelse mellem verdenssyn og idealer fra henholdsvis det Globale Nord og det Globale Syd. Denne splittelse og strid mellem disse verdenssyn bliver eksemplificeret gennem Moynas og Fokirs uenighed over deres søn Tutul, og hvad der er bedst for ham og hans fremtid. Det kommer tydeligst til udtryk gennem en passage, hvor Fokir får skæld ud af Moyna, for at have taget Tutul med ud at fiske, i stedet for at have fulgt ham i skole. Tutul har med hjælp fra Fokir fanget en stor rokke, og Fokir har givet ham rokkens hale som trofæ:

“”Sagde jeg ikke til dig, at du skulle følge ham direkte i skole?” sagde hun (Moyna) til Fokir med en rasende stemme. “Og så tog du ham med herhen i stedet for?” Der løb et gisp gennem mængden (af tilskuere), da Moyna hev rokkens hale

⁶ Dokkhin Rai er ifølge sagnet om gudinden Bon Bibi en tigerdæmon, der lurker i Sundarban.

ud af hænderne på sin søn. Hun svingede armen tilbage og kylede trofæet ud i floden, hvor det blev ført bort af strømmen.” (Ghosh, 2004: 188).

I ovenstående citat markeres det meget tydeligt, at der er en konflikt om hvad den gode fremtid for Tutul er. Fokir ser vigtigheden i erhvervet og har et ønske om at lære Tutul at forstå floderne og landet, da folkets overlevelse afhænger af det - både hvad angår mad, men også hvad angår beskyttelsen af de lokale økosystemer. Moyna er derimod skuffet over at Fokir ikke ser vigtigheden af, at Tutul får en uddannelse. Ifølge Moyna, bliver man ikke taget alvorligt som fisker – man kan ikke bruge erhvervet til noget mere vidtrækkende. Men størst er bekymringen om, at der ikke er nogen sikker fremtid i fiskeri, da fiskebestandene er truet grundet en effektivisering af fiskeriet, hvor kapitalakkumulation synes at være motivationen. Dette spås at have alvorlige miljøforandringer og *slow violence* til følge. Dette forklarer hun i en samtale med Piya:

“”Mashima (Nilima⁷) siger, at om femten år vil alle fiskene være væk - på grund af de nye fiskenet og alt muligt. Og hvad sker der så?”

“Hvilke nye net?”

“De der nye nylonnet, som man bruger til at fange chingrir meen – rognen fra tigerrejer. Nettene er så fintmaskede, at de også fanger æggene fra alle andre fisk. Mashima ville have nettene forbudt, men det var umuligt.”

“Hvorfor?”

“Ja, hvorfor tror du?” sagde hun. “Fordi der er mange penge i rejer, og fordi forhandlerne har bestukket politikerne. De er da ligeglade – og politikerne også for den sags skyld. Det er os det kommer til at gå ud over, og det er op til os at tænke fremadrettet.” (Ghosh, 2004: 97).

Denne passage viser tydeligt postkoloniale magtstrukturer og voldsgerninger. Den viser hvordan menneskene i Sundarban er i *the zone of non-being* og hvor lidt folk fra det Globale Nord, eksemplificeret i Piya, ved om dette. Folk fra Sundarban oplever altså en dobbeltulighed grundet en postkolonial, såvel som en klimaforandringsmæssig, *slow violence*, og konsekvenserne af dette er noget de selv må bøde for. Moyna har igennem Nilima et overblik over denne kæde af handlinger, som forstærker uligheden og sårbarheden for menneskene i Sundarban. Det er også derfor hun bliver tvunget til at ‘købe ind’ på Kanais og det Globale

⁷ Nilima bliver kaldt Mashima af beboerne på Lusibari. Ordet betyder ‘tante’ på bengali og kan tænkes at referere til den rolle hun har i lokalområdet, som en omsorgsfigur.

Nords verdenssyn, som den eneste måde at overleve på i en kapitaliseret verden, hvor denne form for dobbeltulighedsskabende handlinger kan gå ubemærket hen.

Tema 2: Naturbevarelse og dyrebeskyttelse for hvem?

Tigerne i området

I romanen portrætteres det Globale Nords anskuelse af naturbevarelse og dyrebeskyttelse som et videnskabeligt værdifuldt projekt, der har til formål at bevare specifikt den bengalske tiger. En af grundene til denne romantisering er selvfølgelig, at tigreren som art ikke må gå tabt. Men det er også vigtigt at pointere, at det Globale Nords interesse i naturbevarelse og dyrebeskyttelse bunder i et savn efter et vildt dyre- og planteliv, og en bevidsthed om, at dette er vigtigt. Denne romantisering tager dog form af hykleri, eftersom størstedelen af regionerne i det Globale Nord har en meget fattig natur, da store dele af denne er blevet ofret i industrialiseringsprocesser og byplanlægning.

På den måde synes disse projekter såsom Project Tiger, og generelt den overordnede vestlige bevarelsestanke, at kunne anskues som et levn fra kolonitiden, da menneskeliv placeres i *the zone of non-being* og vurderes som mindre værd end tigrerne. Dette kommer bl.a. til udtryk gennem Kusum, som i romanen meget direkte siger: ”Hvad er det for nogen mennesker, spurgte jeg mig selv, som elsker dyr så meget, at de er villige til at dræbe os for dem?” (Ghosh, 2004: 187). Ud fra dette synes det oplagt at italesætte en kritik af måden, hvorpå det Globale Nord anskuer det Globale Syd; som mindre værd end dyr, samt kritikken af den vestlige oplysningsidé, hvor mennesker ikke tillades at leve anderledes end det Globale Nords ”moderne” og civiliserede måde. Kusum uddyber dette, ved at sige:

”Mens jeg tænkte på disse ting, slog det mig, at hele verden var blevet et sted for dyr, og at vores fejl, vores forbrydelse, bestod i, at vi bare var mennesker, som forsøgte at leve, som mennesker altid har levet: af vandet og af jorden.” (Ghosh, 2004: 187).

Kusum udtrykker i citatet en bevidsthed om, og sorg over, at menneskene i Sundarban prioriteres under dyrene. Dette illustreres yderligere gennem Piya, der som forsker fra det Globale Nord har dedikeret sit liv til at studere og hjælpe den tilbageværende bestand af irrawaddydelfiner. Hun har igennem sin position som forsker og forkæmper for bevarelse af

dyreliv, et syn på tigeren som truet, og som for alt i verden bør bevares. Herigennem kan hendes syn på tigeren anskues som 'disneyficeret'. Kanai pointerer faktisk hertil, at det er mennesker som ham selv og Piya, der er medskyldige i Sundarbans befolkning negligeres og tilsidesættes til fordel for det Globale Nords naturbevarelses- og dyrebeskyttelsesprojekter:

“Og forklaringen er simpelthen den, at disse mennesker er for fattige til, at de betyder noget. Vi ved det godt alle sammen, men vi vælger at lukke øjnene. Er det måske ikke også forfærdeligt - at vi kan føle for dyr, der lider, men ikke for mennesker?” (Ghosh, 2004: 214).

Her ses det igen hvordan Kanais verdenssyn løbende udvikler sig igennem romanen: Fra nedværdigende at anskue det Globale Syd som 'tilbagestående', bliver han i mødet med Sundarban mere nuanceret i sin måde at se verden på. Han ser nu sammenhængen mellem det 'vi' som han er en del af (dem der lukker øjnene) og det 'de' som står for alle de fattigste (dem som prioriteres lavere end dyr).

Piya svarer hertil, at hun ikke kan se, hvordan de er medskyldige, hvilket kan sættes i sammenhæng med begrebet om *slow violence*, da hun ikke ser den vold, som Sundarbans befolkning udsættelse for. Derudover ser Piya ikke, at menneskene negligeres og placeres i *the zone of non-being*, hvor dyr som tigrerne favoriseres. Til dette svarer Kanai:

“Fordi det var mennesker som dig, der arbejdede for, at man skulle beskytte dyrelivet her, uden at tage hensyn til de menneskelige omkostninger. Og jeg er medskyldig, fordi mennesker som mig – inderne fra min samfundsklasse – har valgt at skjule omkostningerne, først og fremmest for at holde sig på god fod med deres vestlige støtter. Det er ikke svært at ignorere de mennesker der dør - de er jo bare de fattigste af de fattigste.” (Ghosh, 2004: 214).

Det Globale Nords naturbevarelses- og dyrebeskyttelsesprojekter kan altså anskues som en voldshandling, der opretholder de koloniale strukturer og fastholder menneskene i Sundarban i *the zone of non-being*. Naturbevarelses- og dyrebeskyttelsesidéen proppes således ned i halsen på det Globale Syd og de mennesker, der skal leve med konsekvenserne af beslutninger, som de ikke selv er med til at tage.

Dette understreges yderligere igennem Piyas ukritiske og disneyficerede blik på tigeren: I kapitlet 'Et drab', forfærdes Piya over en lokal befolknings drab på en tiger. Hun kan ikke forstå eller sætte sig ind i deres voldelige handling, hvilket hun udtrykker ved at sige: “*Man*

kan ikke hævne sig på et dyr” (Ghosh, 2004: 209). Denne uforståenhed overfor vold tydeliggør hendes vestlige måde at anskue verden på. Vold imod vilde dyr opfattes nemlig oftest som barbarisk og forkert, hvis det går imod en egeninteresse (Fanon, 1963), hvilket i dette tilfælde er en vestlig interesse i dyrebeskyttelse. Dog kan denne vold have et forløsende og frisættende potentiale for de subjekter, der er undertrykt af vold og voldelige strukturer til dagligt. Piya kan ikke sætte sig ind i, at menneskene i Sundarban har en anden forståelse og oplevelse af tigreren, eftersom de lever og navigerer i naturen på en anden måde i deres hverdag:

“”Den tiger havde dræbt to mennesker, Piya,” sagde Kanai. “Og det var endda kun i en enkelt landsby. Hver eneste uge bliver mennesker dræbt af tigere. Er det måske ikke forfærdeligt? Hvis mennesker blev dræbt i samme omfang andre steder i verden, ville man kalde det folkemord, men her får det næsten lov til at gå ubemærket hen. Drabene bliver andre indberettet, og der bliver aldrig skrevet om det i aviserne.”” (Ghosh, 2004: 214).

Grundet befolkningen i Sundarbans position i *the zone of non-being* har de ikke mulighed for at flytte sig fra området. De er således tvunget til at blive, på trods af farerne som b.la. tigreren udgør. De er yderligere i en særlig sårbar position, grundet det Globale Nords koloniale udnyttelse af landet, samt klimaforandringerne som gør, at området er udsat for yderligere ekstreme katastrofer og vold. Menneskene i Sundarban kan altså siges at være ofre for *slow violence*, da de er i en særlig sårbar position; de er udsat for vold over årtier og denne vold, de udsættes for, opfattes hverken som sensationelt eller spektakulær. Deres eksistens i *the zone of non-being* gør, at de hverken ses, forstås eller bliver taget højde for, hvilket resulterer i at de står med alle konsekvenserne alene.

Menneskene på Morichjhāpi

Et klart eksempel på hvordan besvarelsesprojektet af tigreren og dens levesteder prioriteres højere end menneskene i Sundarban, er hvordan den ulovlige bosættelse af øen Morichjhāpi håndteres af delstatsregeringen i det vestlige Bengal. I romanen beskrives øen og hændelsen primært igennem Kanais læsning af sin onkel Nirmals hæfte. Dog beskrives det også af Nilima, at det var daliter⁸ fra Bangladesh, der var flygtet til Indien i årene efter delingen fra Pakistan.

⁸ “Dalit is a term used to refer to Indigenous Indian communities that occupy lowest stratum of society. Dalits exist outside of the caste system and are therefore considered to occupy the very bottom social rank.” (Poray-Wybranowska, 2022: 167).

De blev holdt fanget i flygtningelejre i Centralindien, hvorfra de undslap og bosatte sig i stort antal på Morichjhāpi i 1978 (Ghosh, 2004: 86). Øen var dog tidligere blevet udnævnt til at være et beskyttet skovområde og tigerreservat, hvilket gjorde, at bosættelsen fik en ulovlig karakter: Gennem Nirmals beskrivelse af hændelsen, får vi at vide, at regeringen forsøger at fjerne bosætterne ved at henvise til paragraf 144. Dette lykkes dog ikke, hvilket leder til de endelige voldelige politiaktioner, for at få ryddet øen for bosætterne (Ibid.: 182). Menneskene på Morichjhāpi bliver altså forvist fra deres hjem igennem en fysisk fordrivelse, til fordel for bevarelsen af dyrene og naturen, hvilket Kusum beskriver:

”[...] det værste var ikke sulten eller tørsten. Det værste var at sidde her, hjælpeløs, og lytte til politimændenes meddelelser og høre dem sige, at vores liv ikke var mere værd end jord og støv. 'Øen her skal fredes på grund af dens træer, den skal fredes på grund af dens dyr, den hører ind under et beskyttet skovreservat, den er en del af et projekt, som skal beskytte tigreren, og som finansieres af mennesker fra hele verden.'” (Ghosh, 2004: 187).

I ovenstående citat fremstår det tydeligt hvordan menneskene på Morichjhāpi udsættes for en fysisk voldelig opretholdelse af strukturelle voldsdynamikker. Det at naturbevarelsen og dyrebeskyttelsen sker på bekostning af de mennesker, som bor på Morichjhāpi, understreger en kolonial struktur: Det Globale Nords økonomiske magt dikterer hvad der er i *the zone of being* og dermed hvad der skal bevares og passes på. Den indiske regering prioriterer Project Tiger-reservaterne over menneskene, da udenlandske investorer medfører en økonomisk gevinst for landet. På den måde tydeliggør bevarelsespolitikens udformninger, at bosætterne er i *the zone of non-being*. Postkoloniale og kapitalistiske strukturer gennemsyrrer altså synet på menneskene på Morichjhāpi, hvilket resulterer i, at dyrene vælges over mennesker grundet bl.a. økonomisk profit. Desuden understreges deres position i *the zone of non-being*, ved at de ikke nævnes yderligere i romanen.

I stedet for, at menneskene mødes med forståelse fra regeringen og det Globale Nord, bliver de mødt med vrede og vold, hvilket de reagerer på ved at gøre oprør og nægte at forlade øen. Fanons voldsbegreb kan i denne sammenhæng hjælpe med at forstå folkene på Morichjhāpis reaktion. Grundet de voldelige strukturer og den direkte vold de møder fra regeringen er det voldelige oprør en ”naturlig” reaktion fra folkene på Morichjhāpi. De kan ikke protestere på en måde hvor de har mulighed for at gøre indsigelser og blive taget alvorligt. De er således presset til at gøre oprør, hvilket munder ud i, at flere på øen bliver slået ihjel.

Enighed om delfinbeskyttelse

Delfinerne i romanen udgør et slags symbol for mødet mellem de to verdenssyn, som på mange måder er modstillede hinanden. Piya (forskeren fra det Globale Nord) og Fokir (fiskeren fra det Globale Syd) mødes og finder fælles grundlag i en interesse for delfinerne og deres overlevelse.

Delfinerne er genstand for fascination og beundring hos Piya: Hun forsker og studerer dem, med den hensigt at bevare og passe på bestanden af principielle og videnskabelige årsager. Delfinen har dog ikke en direkte funktion for hende eller for det Globale Nord, udover en slags affektionsværdi. Der beskrives i romanen hvordan Piya knyttede sig til irrawaddydelfinerne som studieobjekt, efter at have passet og plejet en enkelt strandet irrawaddydelfin ("Mr. Sloane") over længere tid, og erfaret at arten var yderst truet grundet et ønske om at sprænge strømfoldene i den øvre del af Mekong-floden væk, for at gøre floden sejlbar hele vejen til Kina:

"Det ville være den sikre undergang for delfinernes foretrukne levesteder. Så mr. Sloanes stranding var ikke bare en enkelt delfins ulykke – det var en katastrofe for en hel art." (Ghosh, 2004: 217-218).

Selvom Piyas følelsesmæssige interesse i at beskytte delfinerne og deres levesteder selvfølgelig er meget sympatisk, så synes standpunktet dog også at være en smule privilegeret og naivt. Eftersom Piya selv kommer fra et økonomisk velstående land som U.S.A., hvis rigdom jo er resultatet af Vestens imperialistiske og kolonialistiske udnyttelse af lande i bl.a. Sydasien, så bliver hendes insisteren på, at delfinerne skal komme før menneskene i disse områder, et eksempel på det Globale Nords hykleriske natursyn:

Mekongforbindelsen er i bund og grund blot en strategi, der har til formål at effektivisere transport og dertil handel, for generelt at forbedre den økonomiske situation i området - lidt ligesom de strategier, som oprindeligt skaffede det Globale Nord deres rigdom⁹. Det Globale Nords verdenssyn, som Piya her synes at repræsentere, dikterer og nægter altså Sydasien en økonomisk gevinst, samt ressourcer som i første omgang blev dem frarøvet af netop det Globale Nord. Samtidig bliver naturbevarelse og dyrebeskyttelse et argument imod Mekongforbindelsen, på trods af, at lignende tiltag i det Globale Nord, siden den industrielle

⁹ Det Globale Nord har tidligere selv ændret geografi i det Globale Syd for at lette ressourceudvindelse (Poray-Wybranowska: 2022).

revolution har været på bekostning af netop natur og dyreliv. Måske er en pointe, at netop fordi det Globale Nords regioner selv ikke har særlig meget urørt og vild natur tilbage, da de har prioriteret industriel vækst og økonomisk fremgang, ser de det som deres opgave og byrde at beskytte andre regioners dyreliv og natur mod dem selv¹⁰ – herigennem tydeliggøres der en reproduktion af en kolonial struktur.

Omvendt forholder det sig dog for Fokir og det Globale Syd: For dem har irrawaddydelfinen ikke kun følelsesmæssig værdi. For dem og for folket generelt i Sundarban har den en livsnødvendig funktion. Den hjælper nemlig med at holde krabbebestanden nede, hvilket er afgørende for at beskytte øernes bredder, der også fungerer som dæmninger, eftersom mange af områdets øer ligger under vandets overflade. Dette får vi at vide gennem en samtale mellem Fokir og Nirmal:

“[...] Mens vi står her, graver en uanet mængde krabber sig ind i vores båd. Prøv nu at spørge dig selv: Hvor længde kan dette skrøbelige dige holde stand mod den gevaldige appetit, som krabberne og tidevandet, vindene og stormene har? Og hvis det bryder sammen, hvem skal vi så bede om hjælp, kammerat?”
“Hvem, Saar?”
“Ja, hvem, Fokir? Hverken englenerne eller menneskene vil høre os, og hvad dyrene angår: De vil heller ikke.” (Ghosh, 2004: 148).

Igen bliver det tydeligt, hvordan folkene i Sundarban er placeret i *the zone of non-being*. Nirmal, som ellers ofte deler det Globale Nords verdenssyn, viser her en bevidsthed om, at folkene i Sundarban ikke vil blive hørt af resten af verden, *når* dæmningerne giver efter for tidevandet, vindene og stormene. Denne italesættelse af, at det hele kan blive taget af tidevandet, hvornår end det skal være, peger på det meget sigende aspekt for livet i Sundarban: Klima- og miljømæssige katastrofer er en uundgåelig del af hverdagen og det levede liv for de fleste i regionen.

Vi ser altså, at delfinerne er noget, som både det Globale Syd såvel som Nord er interesseret i at passe på, men den repræsenterer vidt forskellige aspekter i de respektive verdenssyn. For det Globale Nord bliver dyret bevaret for bevarelsens skyld, da den er en sjælden art, hvor den i det Globale Syd har en konkret og direkte funktion i økosystemet.

¹⁰ Hvad der ligner 'The White Man's Burden'.

Projekt Fokir

Delfinen fungerer altså som et fælles grundlag for mødet mellem de to verdenssyn, som Piya og Fokir repræsenterer: Deres umiddelbart forskelligartede arbejde med delfinerne og deres viden om dem, ender med at bidrage til hinanden og kulminere i Piyas delfinbeskyttelsesprojekt, som hun opkalder efter den afdøde Fokir:

“”Jeg havde tænkt mig,” sagde Piya, “at vi måske kunne opkalde det efter Fokir, da hans data jo vil være af afgørende betydning for projektet.” [...] “Alle de ruter som Fokir viste mig, ligger gemt her. Se.” Hun pegede på en zigzaglinje, som nu dukkede op på skærmen. “Det var vores rute dagen før cyklonen. Fokir sejlede ind i alle de vige og flodarme, hvor han havde set en delfin. Alene det her kort gør det ud for årtiers arbejde og flere bind viden. Det ville danne grundlag for hele mit arbejde. Det er derfor, jeg synes, projektet skal opkaldes efter ham.” (Ghosh, 2004: 278-279).

Vi ser her hvordan Fokirs viden, som en slags ‘indigenous knowledge’¹¹ er yderst værdifuld for Piyas forskningsprojekt, der bygger på en mere vestlig videnskabsforståelse. Omvendt ser vi også, hvordan Piyas moderne vestlige forskningsmetoder og værktøjer hjælper til en artikulering af Fokirs viden, på en sådan måde, at den i større omfang kan hjælpe til at beskytte de livsnødvendige delfiner.

Piya indtager dog stadig en position som den udefrakommende vestlige forsker, når hun kommer til andres landområder med sine fondsmidler og ressourcer, og på eget initiativ ønsker at starte et delfinbeskyttelsesprojekt. På den måde synes Piyas handlinger at være med til at reproducere nogle koloniale strukturer og magthierarkier, da projektet stadig bygger på et ønske om naturbevarelse og dyrebeskyttelse fra det Globale Nord. Hertil er det dog vigtigt at understrege, at Piya i mødet med Sundarbans natur og folk, har gennemgået en udvikling i sit verdenssyn. Det er derfor blevet vigtigt for hende, at hendes dyrebeskyttelsesprojekt ikke skal være på bekostning af de mennesker, som bor i området. Dette kommer til udtryk ved, at Piya forhører sig hos Nilima, inden hun accepterer muligheden for at lave projektet:

¹¹ *“The term indigenous knowledge does not have a universally accepted definition. It tends to refer to a body of knowledge passed down through generations in a given locality and acquired through the accumulation of experiences, relationships with the surrounding environment, and community rituals, practices, and institutions [...].” (DeLoughrey et al. 2015: 163).*

““Jeg har fået adskillige tilbud om finansiering fra miljø- og dyreskyttelsesorganisationer. Men jeg ville ikke gå videre med det, før jeg havde talt med dig.”

“Mig?” udbrød Nilima “Hvad kender jeg til den slags?”

“Du kender til de mennesker, der bor her,” sagde Piya. “Og for mit vedkommende ved jeg, at jeg ikke har lyst til at udføre den slags arbejde, hvor beskyttelsen af dyr går ud over dem, der dårligst kan tåle det.”” (Ghosh, 2004: 277-278).

Det bliver altså tydeligt, at Piyas oplevelser i Sundarban – og specielt i cyklonen – har ledt til en refleksion hos Piya over sin egen rolle og indflydelse som forsker. Vi ser hvordan disse refleksioner har ledt til, at hendes forskningsprojekt bliver mere humanistisk, eftersom at hun har fået en forståelse og følsomhed overfor bevarelsesprojekters påvirkning på andre aspekter end miljø og dyreliv: Hun vil gerne skabe noget, der er til gensidig fordel for menneskene i regionen, samt dyrelivet og økosystemerne.

Hendes verdenssyn kan dermed anskues som ændret og nuanceret efter mødet med Fokir og det Globale Syd. Hans død kan dertil anskues som katalysator for Piyas frisættelse af hendes vestlige tunnelsyn, hvilket ligeså kan påpeges for Kanai: I konfrontationen med sit eget blik bliver Kanai bevidst om sin egen position og gennemgår således en udvikling. Både Piya og Kanai får dermed igennem romanen et mere nuanceret blik på det Globale Syd, hvilket til sidst leder til, at begge vender tilbage til Sundarban med nye måder at anskue verden på.

Tema 3: Strukturelt voldelige dynamikker

Menneskeskabte klimaforandringer i Sundarban

The Hungry Tide er i stand til at beskrive og udfolde den ødelæggelse, som klimaforandringerne medfører, og som normalt går ubemærket hen, da den, ifølge Ghosh selv, foregår i et rum, hvor den geologiske tid går hurtigere. Romanen kan derfor, sammen med vores sekundære litteratur, give en forståelse af klimaforandringernes konsekvenser som en *slow violence*.

F.eks. oplever Kanai tidligt i romanen de klimamæssige forandringer, som området langsomt men gennemgribende har gennemgået: Når han ankommer til byen Canning, som var

transitstationen for den videre rejse til Sundarban, sidst han var der for 30 år siden, får han at vide af sin tante Nilima, at dette var den værste vej han kunne have taget:

“”Hvorfor ville du absolut rejse via Canning? Det havde været meget lettere at køre via Basonti. Der er ingen, der tager denne vej nu om dage.”

“Er det rigtigt? Hvorfor ikke?”

“På grund af floden,” sagde hun. “Den har forandret sig.”

“Hvordan?”

Hun kiggede på ham. “Vent, du skal nok få at se.” [...]

Da de nåede enden af den, forstod Kanai, hvad Nilima havde ment med, at floden havde forandret sig. Han huskede Matla-floden som et kæmpestort sejløb, en af de mest imponerende floder, han nogensinde havde set. Men nu var det lavvande, og floden forude var ikke andet end en smal kanal i midten af et kilometerbredt flodleje.” (Ghosh, 2004: 23-24).

Selvfølgeheden i Kanais valg af rute understreger hans manglende blik for klimaforandringernes konsekvenser. På den måde eksemplificeres et kulturmøde mellem dem, som har klimaforandringerne tæt inde på livet, og som er vant til at navigere i dette i hverdagen, og så dem, der til hverdag lever i uvidenhed overfor omfanget og alvoren af klimaforandringernes konsekvenser. Derudover bliver det muligt for os, ved at sammenkoble denne udvikling med vores sekundære litteratur, at se denne udvikling i Indiens kystområde, som en eftervirkning på menneskeskabte klimaforandringer og britisk kolonial tilstedeværelse, og dermed som en *slow violence*. Vi ser altså, hvordan romanen hjælper os til at forstå konsekvenserne af den *slow violence*, som området har været udsat for, ved at sidestille byens tilstand for 30 år siden, med hvordan tilstanden er i dag - værende totalt forandret.

Vold mod delfiner er *slow violence* mod befolkningen i Sundarban

Et andet eksempel på disse strukturelt voldelige dynamikker ser vi igennem Piyas fortælling om Irrawaddydelfinernes trange kår i Mekong-floden, hvilket kan belyse en voldelig årsagskæde der påvirker folket i Sundarban:

“Man vidste, at irrawaddydelfin-bestanden i Mekong-floden var i hastig nedgang, og man mente, at den snart ville ryge ned under et kritisk niveau. Mekong-flodens irrawaddydelfiner var blevet ramt af samme vanskeligheder som

Cambodja: I 1970'erne var de blevet ofre for amerikanernes vilkårlige tæppebombninger." (Ghosh, 2004: 217).

Den faldende bestand af irrawaddydelfiner i Mekong-floden, synes altså at være et resultat af menneskelig intervention i naturens økosystemer. Om det er amerikanske tæppebombninger under krig, flodsprængninger for at forbedre handel så man kan konkurrere på et vestligt domineret globalt marked, eller fiskeri med for fine net, så synes delfinbestandens nedgang at kunne ledes tilbage til menneskers kapitalmotiverede handlinger.

Irrawaddydelfinbestandens nedgang synes desuden at kunne anskues som værende starten på en dominoeffekt, som ender med at gøre Sundarbans befolkning yderligere sårbare og udsatte: Tidligere så vi, at en øget krabbebestand var farlig for beboerne i Sundarban, da det er krabberne, der graver sig igennem og ødelægger beboernes dæmninger (bādh'er), som ellers holder tidevandet tilbage fra at oversvømme øerne i Sundarban. Derudover ser vi i romanen, at mange krabbefiskere, faktisk fisker ved hjælp af delfinerne – det beskrives i romanen som en slags symbiosefiskeri (Ibid.: 121). På den måde bliver det tydeligt, at menneskelig kapitalmotiveret handling faktisk er en *slow violence* mod Sundarbans befolkning, da disse handlinger er skadelig for irrawaddydelfinbestanden, hvilket går ud over krabbefiskeriet. Dermed efterlades en ukontrolleret krabbebestand, som dertil hurtigere og mere omfattende ødelægger beboernes dæmninger, hvilket gør disse mere udsatte for oversvømmelser og stormfloder. På den måde kan denne *slow violence* også lede til en temporal fordrivelse, da Sundarbans beboere med tiden ikke ville kunne bo, hvor de bor i dag. Denne dominoeffekt, som Sundarbans befolkning rammes af, er et klart eksempel på en *slow violence*, der gør en befolkning, som allerede er fysisk og økonomisk undertrykt, yderligere sårbare. Derudover har vi set igennem analysen, at en sådan vold tillades at gå ubemærket hen, da beboerne lever i *the zone of non-being*.

DISKUSSION

Igennem analysen af Amitav Ghoshes roman *The Hungry Tide* har vi fået en indsigt i hvordan et hverdagsliv i Sundarban er særligt sårbart og udsat for en dobbeltulighed. Romanen tilbyder perspektiver på forskellige møder og magtdynamikker mellem det Globale Nord og Syd. Mange forskellige subjekter med meget forskellige baggrunde søges hertil repræsenteret igennem romanen. I den sammenhæng ønsker vi i det følgende afsnit at tage fat på en diskussion om repræsentation.

Repræsentation gennem aktivistisk skrivning

Som tidligere beskrevet er Ghosh en verdenskendt succesfuld forfatter, som bor i New York og er tilknyttet et prestigefyldt universitet. Med andre ord er hans livsverden væsentlig anderledes fra de subjekter, som han søger at repræsentere i sin roman. På den anden side er Ghosh selv oprindeligt fra Indien, og foretager desuden en stor research inden skriveprocessen. Men kan Ghosh med sin roman virkelig repræsentere subjekter fra det Globale Syd?

Flere postkoloniale teoretikere vil argumentere for, at en forfatter som Ghosh godt kan repræsentere en udsat befolkningsgruppe som den i Sundarban. Rob Nixon beskriver f.eks. forfatterens rolle som aktivistisk, der kan italesætte problematiske strukturer og være med til at kræve politisk forandring. Han påpeger hertil, at forfatteren har de midler der skal til, for at give en indsigt i klimaforandringernes konsekvenser og *slow violence*. Derudover argumenterer Edward Said, i sin bog *Orientalism* (1978) for, at det ikke kan lade sig gøre at adskille forfatteren fra aktivisten. Han peger hertil på sit begreb om 'worldliness': Forfatterens intention vil altid være at skrive ud fra et ønske om at italesætte og ændre problematiske strukturer i verden.

På den måde synes Ghosh godt at kunne repræsentere de udsatte subjekter og dertil bruge sin position til at italesætte og synliggøre de ellers usynlige undertrykkende strukturer. Dog synes et andet spørgsmål at være presserende – et spørgsmål, der lægger sig meget op ad titlen på et værk af Gayatri Chakravorty Spivak – *Can the Subaltern Speak?*: Hvis de undertrykte subjekter kun kan repræsenteres gennem en tredjepart som Ghosh, er det så egentligt deres stemmer vi hører? Umiddelbart kan man være fristet til at svare nej til dette spørgsmål, eftersom det er Ghoshes fiktive repræsentationer, som vi hører i romanen. Men det synes også at være en pointe,

at Ghoshs position mere skal forstås som et udvidet talerør end en direkte repræsentation. På den måde kan de usynliggjorte subjekter fra det Globale Syd blive tydeligere og tale til flere. Ghoshs roman kan altså fungere som en bro, der muliggør kontakt mellem det Globale Nord og *the zone of being* og subjekter fra det Globale Syd, der er fanget i *the zone of non-being*.

Det er hertil interessant at overveje, hvordan det kan være at Fokir, som en central karakter i Ghoshs roman, ikke som sådan høres, nu når dette er et af den litterære aktivismes formål - at give taletid til de stumme stemmer. Det er meget begrænset hvor meget direkte tale han får, og oftest er det Kanai som oversætter hans tale til Piya. Det er altså meget de velstående og privilegerede karakterers blik på Fokir, som danner vores billede af ham, hvilket kan tænkes at være et stilistisk valg, for at eksemplificere et virkelighedsbillede, hvor stemmer fra det Globale Syd, eksemplificeret ved Fokir, sjældent høres uden et slags filter.

En nuancering af det Globale Nord og det Globale Syd

Ud fra disse refleksioner synes det også relevant at overveje begreberne 'det Globale Nord' og 'det Globale Syd', samt brugen af dem i vores projekt. Det ses nemlig, at vi gennem projektet placerer specielt Fokir, Kusum og Horen som repræsentanter for, eller personificeringer af, et Globalt Syd, mens vi omvendt sætter Kanai, Moyna, Nirmal og Piya i forbindelse med et Globalt Nord. Men spørgsmålet er om det kan sættes så sort og hvidt op? Hvem tilhører henholdsvis det Globale Nord og det Globale Syd? Ganske vidst præsenterer vi nuanceringer af de forskellige karakterers tilknytning, men spørgsmålet bør egentlig forstås i bredere forstand, end blot som et spørgsmål der knytter sig til Sundarban og klimaforandringer.

Selvfølgelig er Sydasiens - og dermed Indiens Sundarban - en del af det Globale Syd, når det kommer til klimakrisen. Det er disse områder, der uden tvivl rammes hårdest af de forskellige miljø- og klimamæssige forandringer og katastrofer, foruden at de i forvejen er sårbare og ulige stillet grundet kolonialismen, der er blevet forvoldt af Europa som det Globale Nord. Det er netop derfor, at vi i vores analyse har valgt at karakterisere Sundarban som et Globalt Syd modstillet et Globalt Nord.

Men hvad nu hvis vi går fra at kigge på klimakrisen til at kigge på økonomiske kriser og ulighed: Hvem er så på hvilken side af Santos' *abyssal line*? Hvem indtager rollen som det Globale Nord og det Globale Syd? Og hvem falder ned i afgrunden og i *the zone of non-being*?

Her får vi blik for et andet Indien: Indien er f.eks. siden årtusindskiftet blevet en større global økonomisk, geopolitisk og militær spiller¹². Mange lande er afhængige af Indiens billige og effektive produktion og eksport. I dette perspektiv, synes Indien ikke at være en del af et Globalt Syd. Magthierarkiet synes altså at optræde forskelligt, alt efter hvilket perspektiv man kigger på verden igennem. Betyder det så, at Indien som helhed er en del af et Globalt Nord? Nej, det ville være en unuanceret påstand. Som det gør sig gældende alle steder, hvor den herskende ideologi er neoliberalisme og kapitalisme, så er der en overklasse, der nyder godt af Indiens billige og effektive produktion, på bekostning af, at andre lider under samme strukturer: Arbejderne lider sandsynligvis under lange arbejdstider og de alt for lave lønninger. Samtidig er det netop disse strukturer, der gør, at Indien er så konkurrencedygtige på et globalt marked.

Endvidere synes der at være en nuancering i forhold til landets egne definitioner af hvad der kan forstås som det Globale Nord og det Globale Syd. Indien henviser f.eks. til sig selv som en udviklingsøkonomi og dermed en del af det Globale Syd, som argument for ikke at skulle bidrage yderligere til den grønne omstilling. Omvendt ser vi, at de vestlige nationer henviser til Indiens voksende økonomi, samt deres stadigt stigende bidrag til klimaforandringer. De argumenterer altså for, at Indien i dette perspektiv er en del af det Globale Nord, og bruger denne argumentation til selv at undslå sig for at skulle trække det tungeste læs i den grønne omstilling – selv om Vesten med langt færre mennesker forurener mere¹³.

På den måde bliver det tydeligt, at alt efter hvordan vi ser på det, synes der at være dynamiske grænser mellem, hvad der kan karakteriseres som værende det Globale Nord og det Globale Syd. Dermed bliver Santos *abyssal line* til et værktøj, der ikke kun har blik for de store globale linjer, men også kan navigere i et mere nation-internt magthierarki.

¹² Indiens BNP er estimeret til at være det 6. højeste i verden i 2021 ifølge World Bank (Globalis). <https://www.globalis.dk/Statistik/bnp>

¹³ Artikel som beskriver disse perspektiver (Berlingske). <https://www.berlingske.dk/internationalt/indien-afviser-at-saette-langsigtet-maal-for-udledninger>

KONKLUSION

Igennem analysen af romanen *The Hungry Tide* er det blevet tydeligt, hvordan mødet mellem karaktererne i Sundarban viser to verdenssyn. Disse verdenssyn er karakteriseret ved hjælp af bl.a. Santos begreb *the abyssal line*, hvor det Globale Syd er modstillet det Globale Nord, der bygger på idéer som kapitalisme, uddannelse og oplysning. Mødet mellem de to verdenssyn bliver i vores analyse nøglen til at forstå de magthierarkier, der påvirker livet i Sundarban på et individuelt såvel som strukturelt niveau. Vi så hvordan det Globale Nord, der synes repræsenteret gennem karakterer som Piya, Kanai og Nirmal, positionerer de karakterer, der repræsenterer det Globale Syd, som laverestående: Fokirs viden underkendes af Kanai, som også ser på ham som et barn; Horen tales ned til af Nirmal, der ligeså underkender hans viden, og Kusum bliver frataget sit hjem og eksistensgrundlag af en indisk regering, der søger at tilgode det Globale Nords idealisering om naturbevarelse og dyrebeskyttelse.

Netop naturbevarelse og dyrebeskyttelse synes at optegne centrale konflikter i mødet mellem de to verdenssyn. Dette er tydeligst eksemplificeret igennem romanens portrættering af dyrebeskyttelsesprojektet Project Tiger. Her fandt vi, at projektet blev foretaget på bekostning af menneskene i Sundarban, og hvordan dette politiske initiativ kulminerede i Massakren på Morichjhāpi. Hertil har vi tydeliggjort nogle af de magtstrukturer, som synes at dominere forholdet mellem det Globale Nord og det Globale Syd - et forhold, som synes bedst beskrevet gennem postkolonialisme: Menneskene i Sundarban placeres i *the zone of non-being* og prioriteres under naturen og dyrene, grundet det Globale Nords idealisering af vild natur, samt et ønske om bevare denne, eftersom der ikke er meget vild natur tilbage i det Globale Nords egne regioner. Vi ser altså hvordan naturbevarelses- og dyrebeskyttelsesprojekter, såsom Project Tiger, reproducerer koloniale strukturer, hvor det Globale Nords interesser med vold tvinges ned over det Globale Syd, hvis eksistens dermed bagatelliseres.

Sundarban og det Globale Syd kan altså påpeges at være et strukturelt offer for det, som vi har valgt at kalde dobbeltulighed. Udover at de har været ofre for koloniale voldshandlinger, som har skabt ulige magtstrukturer, så er de ligeledes ofre for en strukturel *slow violence*: De rammes af ekstreme klimaforandringer og voldsomme naturkatastrofer, som er forårsaget af menneskelige handlinger; handlinger, der får lov til at gå ubemærket og ustraffet hen grundet postkoloniale strukturer, som favoriserer et Globalt Nord og en kapitalistisk dagsorden. Deres sårbare position synes altså at blive intensiveret, da deres sårbarhed udspiller sig på mange parametre, hvortil denne dobbeltulighed opstår.

På den måde synes det tydeligt gennem Amitav Ghoshes roman *The Hungry Tide*, samt en forståelse for områdets koloniale historie, at klimakrisen, og de konsekvenser den har for subjekterne i Sundarban, på mange måder er en postkolonial eftervirkning, som er tilstedekommet af en kolonial ressourceudvinding og dertil en kapitaliseringspraksis, der stadig foregår den dag i dag. Sundarban og det Globale Syd er ofre for strukturel *slow violence* såvel som konkret fysisk vold, og selvom de prøver at få det Globale Nords opmærksomhed, så usynliggøres deres lidelse, og deres råb om hjælp forstummes, da de er blevet henvist til et liv i *the zone of non-being* på baggrund af det Globale Nords ideologiske interesser.

Litteraturliste

Das, D. (n.d.) 'Sir Daniel Hamilton's Sentinel Co-operative Society in the Sundarban Delta'. *Littoral Communities - Bay of Bengal*. <https://lcb.mcmillan.yale.edu/sir-daniel-hamiltons-sentinel-co-operative-society-sundarban-delta>

DeLoughrey, Elizabeth; Didur, Jill; Carrigan, Anthony (2015). *Global Ecologies and the Environmental Humanities: Postcolonial Approaches*. London: Routledge.

Ghosh, Amitav (2004). *Tidevanslandet* (Engelsk: The Hungry Tide). København: Cicero.

Gordon, Lewis. (2015). *What Fanon Said: A Philosophical Introduction to His Life and Thought*. New York: Fordham.

Fanon, Frantz [1961] (1963). 'Concerning Violence'. I *The Wretched of the Earth*. New York: Grove.

Nixon, Rob (2011). 'Introduction'. I *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England 2011

Poray-Wybranowska, Justyna (2022). *Climate Change, ecological catastrophe, and the contemporary postcolonial novel*, Routledge

Santos, Boaventura de Sousa (2014). *Epistemologies of the South: Justice against Epistemicide*. New York: Routledge.